

LATVIJAS UNIVERSITĀTE

Izglītības zinātņu un psiholoģijas fakultāte

1.līmeņa profesionālās augstākās izglītības studiju programmas “Pirmsskolas skolotājs”

Nepilna laika klātie

SVETLANA KAŠTANOVA

Pasaku nozīme 3-4gadīgu bērnu valodas attīstībā un pilnveidošanā.

Kvalifikācijas darbs.

Darba vadītājs

Pasniedzēja

Mg.paed.

Jolanta Kriščune

Akadēmiskais amats

Zinātniskais /
akadēmiskais grāds

Vārds, uzvārds

Paraksts

RĪGA 2024

Anotācija

Darba autors: Svetlana Kašanova

Pētījums ir aktuāls pirmsskolas pedagogiem, lai iegūtu savā praktiskajā darbā metodi, ar kuras palīdzību sekmētu 3-4gadīgu bērnu valodas attīstību un palīdzētu to pilnveidot.

Darbā ir izstrādāti trīs mēneša plāni, kā pasakas ietekmē 3-4gadīgu bērnu valodas attīstību un pilnveidošanu un pārbaudīti praksē. Šo tēmu autore izvēlējās, jo grupiņā no 19 bērniem, ir daudz valodīga un grupā secīgi latviešu valodā runā tikai 4 bērni.

Bērna valodas attīstība attīstās pakāpeniski, palielinoties vārdu krājumam. Valodas attīstības metožu klāsts ir daudzveidīgs un rosinošs darboties ar bērnu jautrā noskaņā.

Pasakas ir ne tikai izklaidējošs stāstu veids, bet arī spēcīgs līdzeklis bērna valodas un komunikācijas prasmju attīstībai. Klausoties un pārstāstot pasakas, bērni bagātina savu vārdu krājumu, apgūst gramatiku un teikumu uzbūvi, mācās strukturēt savas domas un attīstīt izteiksmīgu runu.

Darba tēma: “Pasaku nozīme 3-4gadīgu bērnu valodas attīstībā un pilnveidošanā.”

Pētījuma mērķis: izzināt pasaku nozīmi 3-4gadīgu bērnu valodas attīstībā un pilnveidošanā.

Pētījuma jautājums: Kā pasaku iesaistīšana pirmsskolas pedagoģiskajā procesā spēj palīdzēt attīstīt un pilnveidot bērna valodu 3-4 gadu vecumā un palielināt vārdu krājumu?

Pētījumā secināts, ka pasaku iekļaušana plānojot mēneša plānu ilgtermiņā spēj palīdzēt 3-4 gadīgu bērnu valodas attīstībā un palīdz pilnveidot to, paplašinot vārdu krājumu.

Pētījuma metodes:

Teorētiskās metodes – zinātniskās literatūras analīze;

Empīriskās metodes – pedagoģiskā novērošana.

Atslēgvārdi: 3-4gadīgu bērnu valodas attīstība, pasaku nozīme, mēneša plānojums, vārdu krājuma paplašināšana.

Darba apjoms: 52 lpp., 3 pielikumi, 19 izmantotie literatūras avoti.

Annotation

Author of the work: Svetlana Kaštanova

The research is relevant for preschool educators as it provides a practical method to foster and improve the language development of 3-4 year old children.

The work includes a three-month plan designed to investigate how fairy tales influence the language development and enrichment of 3-4 year old children. This plan was tested in practice. The author selected this topic due to the multilingual composition of the group in 19 children, where only four children speak Latvian fluently.

Children's language development progresses gradually as their vocabulary expands and becomes more enriched. The range of language development methods is diverse and promotes engaging with children in a joyful and stimulating atmosphere.

Fairy tales are not merely an entertaining form of storytelling; they are also a powerful tool for fostering children's language and communication skills. By listening to and retelling fairy tales, children expand and enrich their vocabulary, learn grammatical structures and sentence composition, develop the ability to organize their thoughts, and enhance their expressive communication skills.

Topic of the work: "The importance of fairy tales in the language development and enhancement of 3-4 year old children."

Objective of the research: To explore the importance of fairy tales in the language development and enrichment of 3-4 year old children.

Research question: How can the integration of fairy tales into the preschool educational process help develop and enrich the language of 3-4 year old children and significantly expand their vocabulary?

The study concludes that incorporating fairy tales into long-term monthly planning can effectively support the language development of 3-4 year old children and significantly improve their vocabulary expansion and enrichment.

Research methods:

Theoretical methods – analysis of scientific literature;

Empirical methods – pedagogical observation.

Keywords: Language development of 3-4 year old children, importance of fairy tales, monthly planning, vocabulary enrichment and expansion.

Scope of the work: The work comprises of 52 pages, 3 appendices, and references to 19 literary sources

Saturs

Ievads.....	5
1.Bērna valodas attīstības raksturojums.....	8
1.1.Vides ietekme uz bērna valodas attīstību līdz 4 gadu vecumam.....	8
1.2.Valodas attīstības un vārdu krājuma veicinošās metodes.....	11
1.3.Bērnu attīstības jomas.....	14
2.Pasaku iepazīstināšanas process 3-4gadīgu bērnu pedagoģiskajā procesā.....	17
2.1.Pasaku būtība.....	17
2.2.Pasaka kā līdzeklis valodas attīstības procesā pirmsskolas izglītības iestādē.....	20
3.Pētījums par valodas attīstību pirmsskolas izglītības 3-4 gadīgu bērnu pasaku iepazīšanas procesā.....	24
3.1.Pētījuma norise.....	24
3.2.Pirmreizējā novērošana un tās rezultātu apkopojums.....	26
3.3.Aptauju rezultātu apkopošana.....	27
3.4.Pasaku izmantošana pedagoģiskajā procesā.....	30
3.5. Atkārtotā novērošana un tās rezultātu apkopojums.....	44
3.6. Pētījuma rezultāti.....	46
Secinājumi.....	50
Izmantotā literatūra.....	52

Ievads

Ž. Piažē akcentē, ka bērns savā pirmajā dzīves gadā veido sev saprotamas darbību shēmas, kuras viņa uztverē, apzīmē kaut ko vienu veselu, bet tuvojoties otrajam dzīves gadam, darbības papildina priekšstati par lietām, kuri sekmē bērna attīstību (Piažē, 2002).

Katrs bērns attīstās savā tempā arī bērna valodas attīstība katram bērnam notiek individuāli. Autore savā praksē saskaras ar problēmu, ka bērni maz sarunājas. Kad bērni runā savā starpā, tad dialogi tiek veidoti ar vienkāršiem teikumiem, kā arī ir jūtams nepietiekams vārdu krājums. Bērna valoda ir veids, kā bērni spēj iepazīt pasauli, paust savu viedokli par dažādiem priekšmetiem un lietām, iepazīt un izteikt savas emocijas.

Līdz divu gadu vecumam vārdu krājums veidojas no tuvākajā apkārtņē iepazītā – cilvēkiem, rotaļlietām, sadzīves priekšmetiem, dabas objektiem, dzīvniekiem. Bērnam jau agri attīstās iztēle, kas ienes prieku gan rotaļās, gan sadzīviskās lietās. (A. Irbe, S. Lindenberga, 2014).

Katra bērna valodas attīstība ir viens no svarīgākajiem mērķiem, gan vecākiem, gan arī pirmsskolas izglītības iestādei. Otrs svarīgākais mērķis ir palīdzēt bērnam veidot komunikācijas prasmi, kas pilnveidojas palīdzot bērnam attīstīt valodu.

Laiks ko vecāki pavada sarunājoties ar savu bērnu ir ļoti svarīgs un nozīmīgs bērna kopējai attīstībai. Pieaugušajam sarunājoties ar bērnu paplašinās bērna vārdu krājums un valoda.

Pasakas ir viens no daudziem veidiem, kas palīdz attīstīt bērna valodu. Pasakas no paaudzes paaudzē ir bijušas bērniības neatņemama sastāvdaļa. Katrai tautai ir sava pasaku krātuve, ko vakaros mammas un vecmammās ir stāstījušas un lasījušas saviem bērniem. Pasaku valoda bērniem ir ļoti viegli uztverama un iztēli rosinoša.

Pētījuma tēma ir ļoti aktuāla mūsdienās, jo ikdienā bērniem tiek piedāvātas ļoti daudzas iespējas iepazīt pasauli. Viegļākais un šobrīd brīvi pieejamais pasaules izzināšanas veids ir digitālā pasaule. Bērni ļoti labi pārzina - kas ir dators, kas ir televizors. Ja bērnam rodas kāds jautājums, tad pēc autores novērojumiem visbiežāk šīs atbildes tiek demonstrētas telefonā ar dažādu video palīdzību. Bērni ilgu laiku dienā pēta digitālajā vidē multfilmas un dažādus video. Bet pēc autores domām bērni ļoti maz pārzina pasakas. Digitālajā vidē ievietotās multfilmas un video var būt gan pamācošas, gan arī ar lielu fantastisku. Ir ļoti svarīgi, lai bērns attīstās ne tikai intelektuāli, bet arī emocionāli. Pēc autores domām vislabākais veids, kā palīdzēt bērnam attīstīties emocionāli ir daudz sarunāties ar bērniem, kas palīdz bērnam attīstīt savu iztēli un lasīt daudz pasakas.

Lasot bērnam priekšā pasakas, bērns var izdzīvot pasakas sižetu kopā ar galvenajiem tēliem. Klausoties pasakas bērns var iztēloties sevi kā galveno pasakas varoni. Vērojot kā bērns reaģē klausoties pasaku, pieaugušais var izsecināt vai ir saprotami vārdi, vai galvenais varonis rīkojas labi, vai slikti. Ļoti svarīgi ir pārrunāt pasaku ar bērnu, pasakas galvenā varoņa rīcību, atkārtot jaunus vārdus. Tādējādi rosināt bērna iztēli, papildināt vārdu krājumu un attīstīt bērna emocionalitāti. Pasakās bērni mācās, kā ir jāizturas pret citiem. Kā arī gluži pretēji pēc pasakas dzirdētā sižeta, saprot kā izturēties ir slikti un cik ļoti nežēlīgas, ļaunas un pat absurdas situācijas var ietekmēt citus, tos sāpināt un novest pie sliktām sekām.

Vigule savā grāmatā ir minējusi, ka K.Dēķens uzskata, ka mazs bērns ir izcils meistars žestu un mīmikas valodas sapratnē. „Mazais var nezināt vārda jēgu, bet nojausmu par pausto informāciju viņš gūst no žestu un mīmikas valodas. Informācija, kuru cilvēks nodod runājot, atklāj: ko runā (par ko), kas runā, kā runā (informācija). Bērns ļoti agri atpazīst mātes balsi un saklausa tajā intonatīvas noskaņas, emocionālo attieksmi. Tā ir pirmā viņam saprotamā valoda, un tā viņš mēģina izteikties arī pats. Jo emocionāli bagātīgāka ir saskarsme ar bērnu, jo emocionālāk un niansētāk bērns pauž savas emocijas. Balss nokrāsa, vaibsti, acumirkļi piešķir vienai un tai pašai skaņai dažādas nozīmes.,,(Vigule, 1998, 17)

Lasot bērniem pasakas ir ļoti svarīgi mainīt balss tembru, atdarināt dzīvnieku skaņas. Bērns spēj nepazīstamos vārdus interpretēt un izprast to jēgu caur kopīgo teksta saprašanu, tādējādi iegaumējot jaunus vārdus un papildinot savu vārdu krājumu.

Autore ir novērojusi, ka pasaku lasīšanas laiks bērniem ir kļuvis ļoti īss. Autore pieļauj domu, ka pasakām arvien mazāk tiek atvelēts laiks, jo dzīves steigā un nepārtrauktā ritmā, tik ierastām lietām vairs nepietiek laika. Autore savas prakses laikā ir novērojusi, ka izglītības iestādes grupiņā arvien vairāk ir bērnu, kuriem pasakas mājās vispār netiek lasītas. Pēc autores novērojumiem šiem bērniem ir sliktāk attīstījusies runa.

Autore šo darbu veido, kā atbalsta materiālu pirmsskolas izglītības iestādes pedagogiem, ar mērķi parādīt, kā caur pasakām pedagogs spēj strādāt cauru mēnesi, integrējot citas mācību jomas, bet uzsvaru liekot uz bērnu valodas attīstību un pilnveidošanu. Ļoti svarīgi attīstīt un pilnveidot valodu ir 3-4gadīgiem bērniem, jo šajā vecumā jau ir pietiekams vārdu krājums, lai spētu pilnvērtīgi veidot dialogus veidojot paplašinātus teikumus. Tieši šajā vecuma periodā, pastiprināti ir jāveicina bērna valoda un runas attīstība.

Šis pētījums tiks veikts Rīgas pirmsskolas izglītības iestādē “X”. Pētījumā piedalīsies grupa “Y”, kurā ir 19 audzēkņi, no kuriem 9 bērni ir no latviešu ģimenēm, 6 bērni krievvalodīgie, 1 bērns angļu valodā runājošs un 3 bērni ir atraukuši no Ukrainas. Autore šajā

darbā veiks vecāku anketēšanu, kurā piedalīsies 19 respondenti. Kā arī tiks anketēti šīs pirmsskolas 12 pedagogi, par pasaku lasīšanu mācību procesa laikā.

Pētījuma problēma: 3-4gadīgiem bērniem netiek lasītas pasakas, kā rezultātā ir nepietiekami attīstījusies runa, un ir nepietiekams vārdu krājums.

Pētījuma mērķis: izziņāt pasaku nozīmi 3-4gadīgu bērnu valodas attīstībā un pilnveidošanā.

Pētījuma objekts: nepietiekama pasaku nozīme 3-4gadīgu bērnu valodas attīstībā un pilnveidošanā.

Pētījuma priekšmets: pasaku iesaiste pedagoģiskajā procesā pirmsskolas izglītības iestādē.

Pētījuma jautājums: Kā pasaku iesaistīšana pirmsskolas pedagoģiskajā procesā spēj palīdzēt attīstīt un pilnveidot bērna valodu 3-4 gadu vecumā un palielināt vārdu krājumu?

Pētījuma uzdevumi:

1. Analizēt pedagoģijas un psiholoģijas zinātnieku atziņas par 3 - 4gadīgu bērnu valodas attīstības pilnveidi pirmsskolā.
2. Raksturot 3 - 4 gadīgu bērnu valodas attīstību pasaku iepazīšanas procesā.
3. Veikt empīrisku pētījumu par pasaku izmantošanu bērnu valodas pilnveidē.
4. Apkopot pētījuma rezultātus un veikt secinājumus.

Pētījuma metodes:

Teorētiskās metodes – zinātniskās literatūras analīze;

Empīriskās metodes – pedagoģiskā novērošana.

Pētījuma ģenerālkopa: RPII “X”, 12 grupas, 203 bērni.

Pētījuma izlase: grupiņa “Y”, 19 bērni.

1. Bērna valodas attīstības raksturojums.

1.1. Vides ietekme uz bērna valodas attīstību līdz 4 gadu vecumam.

“Kā vēsta viena no daudzajām jēdziena “valoda” definīcijām, valoda ir domu, emociju, konceptu, zināšanu un informācijas apmaiņas līdzeklis, kas balstīts galvenokārt uz kognitīvajiem procesiem, tomēr vienlaikus ir atkarīgs arī no sociālajiem faktoriem, vēsturiskām izmaiņām un vēstures attīstības gaitas (Trauth & Kazzazi, 2006). Valodai ir milzīga nozīme ikviena cilvēka dzīvē.” (S.Sebre, A.Miltuze lpp.159)

Valodas attīstība ir daudzfunkcionāls process, kas palīdz cilvēkam komunicēt ar apkārtējo pasauli, palīdz saprast sevi un apkārtējos cilvēkus. Valoda palīdz izprast un izteikt savas domas. Šis process ir ļoti sarežģīts un katram cilvēkam dažāds. Tādēļ ir ļoti svarīgi palīdzēt bērnam jau no mazotnes attīstīt valodu. Valodas attīstība sākas jau agrīnā bērnībā un turpinās visas dzīves garumā. Ar valodas palīdzību cilvēki komunicē savā starpā, dalās ar savām zināšanām un domām, izstāsta savas jūtas un emocijas, dalās ar apkārtējiem par dažādām dzīves situācijām. Valoda ir runas, žestu un rakstu forma.

- Runa ir valodas verbālās saziņas forma, galvenais domāšanas mehānisms;
- Žesti ir valodas neverbālās saziņas forma;
- Raksts ir valodas vizuālais saziņas kanāls.

Bērna valodas un runas attīstība ir atkarīga no bērna iedzimtības, bērna individuālām spējām. Svarīgi kādā sociālā un audzināšanas vidē bērns atrodas, kā arī ļoti aktuālas ir savstarpējās attiecības starp bērnu un vecākiem.

“Galvenais nosacījums, lai pilnvērtīgi attīstītos bērna psihe, ir savlaicīga valodas un kustību apguve. Runas orgāni ir pakļauti galvas smadzeņu runas centriem, tāpēc tie ir jāiedarbina” (I.Zaķe lpp.6)

Runas attīstība notiek jau kopš dzimšanas, tāpēc ir ļoti svarīgi pakāpeniski attīstīt bērna runu. Kopš dzimšanas ir svarīgi darboties ar bērnu, veikt dialogus ar nerunājošo bērnu, radīt bērnam priekšmetu un nosaukt tā nosaukumu. Runāt ar bērnu lēnām un īsiem teikumiem.

“Mātes un bērna saskarsmei jābūt nepārtrauktai. Mātei jāreaģē uz bērna vajadzībām 0,2 sekunžu laikā.” (I.Hadaņonoka, L.Hadaņonoka, lpp.10)

Kā savā grāmatā ir minējušas Irēna un Linda Hadaņonoka bērna valodas attīstību var iedalīt atbilstošos vecumposmos:

- No 1,5 mēn. līdz 8 mēn. – bērns ieklausās mātes valodā, dūdo, lalina, gagina;
- No 1,2 līdz 1,8 gadiem – bērns izsaka vārdus paužot vēlmes;

- No 1,8 līdz 2 gadiem – bērns apgūst vārdu saskaņošanu teikumā, valodas lietojamās vārdu galotnes. Vienkārši teikumi, tiek paplašināti;
- No 2 līdz 3 gadiem – bērns apgūst palīgvārdus, sāk veidot saliktus teikumus;
- No 3 līdz 4 gadiem – bērns apgūst dažādas vārdšķiras, kā arī teikuma locekļu saistījumu, lieto sakārtotus un pakārtotus teikumus;
- No 4 līdz 6 gadiem – bērns apgūst lietvārdu un darbības vārdu locīšanu. Dažreiz bērnam rodas grūtības palīgteikumu veidošanā. Teikuma gramatiskajā uzbūvē tiek ievērotas likumsakarības.

Apkārtējā vide, kurā bērns atrodas ir ļoti svarīga bērna valodas attīstībā, jo tieši apkārtējā vide palīdz bērnam attīstīt savu “Es”. Apkārtējā vide palīdz veidot bērnam priekšstatu par dzīvi kopumā, par katru dzīves sfēru, par cilvēku attiecībām, par apkārtējo cilvēku emocijām. Bērna vārdu krājums veidojas no tuvākajā apkārtnē redzētā, iepazītā, taustītā, ostitā. Šis vārdu krājums parādās no cilvēkiem, rotaļlietām, sadzīves priekšmetiem, dabas objektiem, dzīvniekiem. Apmeklējot pirmsskolas izglītības iestādi, bērnu vārdu krājumu 3-4 gadu vecumā papildina pedagogs ar savām sarunām, ar mācību materiāliem, sadzīves priekšmetiem pirmsskolā, darbošanos ar grupas biedriem.

Vides iedalījums sīkākos jēdzienos:

Ģimene.

Ģimene ir svarīgākā vide katra bērna dzīvē. Tieši ģimenē sāk jau no piedzimšanas brīža ar bērnu runāt, tādējādi bērnam attīstīt valodas un runas prasmes. Jo aktīvāk un vairāk vecāki runās ar bērnu izmantojot mīmiku, žestus, runas intonācijas, jo ātrāk un veiksmīgāk bērnam attīstīsies runa un bērns izprafīs teikumu struktūru. Svarīgi vecākiem sarunāties ar bērnu, skaidrot bērnam priekšmetus un to nozīmi, skaidrot bērnam darbības, kuras veic pats, vai novēro apkārtējā vidē. Jo aktīvāk vecāki runā ar bērnu, uzdot jautājumus, jo vairāk palielinās bērna vārdu krājums un sāk veidoties dažādi vārdu salikumi veidojot no sākuma vienkāršus teikumus, tad arī vēlāk paplašinātus teikumus.

Svarīga loma ir ģimenes kopīgām pastaigām dabā, kurā ļoti svarīga loma ir pieaugušo spējai pievērst bērna uzmanību dabai, dabā notiekošajiem procesiem. Vecākiem uzdodot bērniem jautājumus un sniedzot atbildes uz tiem, bērni papildina savu vārdu krājumu ar dažādiem vārdiem saistītiem ar redzēto tuvākajā apkārtnē.

Ļoti svarīgi kopā ar bērnu ģimenē veidot kopīgas tradīcijas, apmeklēt dažādus kultūras pasākumus. Apmeklējot dažādus pasākumus, bibliotēkas, muzejus, teātra izrādes bērns gūst jaunas emocijas, paplašina savu vārdu krājumu un zināšanas par apkārtējā vidē notiekošo.

Svarīgi apmeklējot dažādus pasākumus tos izrunāt ar bērniem, iemācīt uzvedības noteikumus, izstāstīt pasākuma norises procesu un tā jēgu.

Padarīt interesantāku un aizrautīgāku vārdu krājuma paplašināšanu var kopīgi ar bērnu spēlējot dažādas spēles un rotaļas. Aktīvi darbojoties ar bērnu rotaļu veidā vecāki palīdz bērnam attīstīt valodas prasmi.

Regulāri lasot bērnam priekšā grāmatas vecāki palīdz attīstīt iztēli, izprast teikumu uzbūvi, veidot vārdu salikumus un paplašināt vārdu krājumu. Ļoti vērtīgi kopā ar bērnu lasīt dažādus folkloras žanrus, minēt mīklas, uzdot atvērtus jautājumus pēc izlasītā teksta.

Pirmsskolas izglītības iestāde.

Pirmsskolas izglītības iestādē bērniem ir labvēlīga vide, kurā bērni aktīvi mācās visas dienas garumā. Pirmsskolas izglītības iestādes pedagogi palīdz bērniem attīstīt valodas prasmi caur dažādiem didaktiskiem materiāliem, rotaļām, komunikāciju, pasakām. Pirmsskolas vide ir vērsta uz bērna labsajūtu un tematiski sagatavotām nodarbībām, kurās bērni papildina savu vārdu krājumu. Bērni pirmsskolas izglītības iestādē mācās izteikt savas domas, izprast savas un citu bērnu emocijas, mācās veidot dialogus, klausīties apkārtējos, iemācīties pagaidīt. Pirmsskolas izglītības pedagogi izglītības iestādē palīdz bērniem pareizi veidot pilnus teikumus un pareizi formulēt savas domas. Pirmsskolas izglītības iestādē bērni mācās dažādus noteikumus, kuros cenšas iekļauties. Šie noteikumi var būt atšķirīgi, no ģimenes veidotajiem noteikumiem, kas labvēlīgi palīdz bērnam iekļauties sabiedrībā un iemācīties sadarboties ar apkārtējiem.

Sadarbība ar bērniem.

Bērnam ir svarīgi sadarboties savā starpā ar citiem bērniem. Šī sadarbība veicina bērnam runas attīstību, jo bērni veidojot dialogu savā starpā ir brīvāki un drošāki. Bērns mācās izzināt un saprast cita bērna emocijas ar mīmiku, žestiem un vārdiem. Sadarbojoties ar citiem bērniem mācās sākt sarunu, uzdot jautājumus, atbildēt uz tiem un izprast teiktā jēgu.

Digitālā vide.

Mūsdienās digitālā vide bērnam ir viscaur apkārt un brīvi pieejama. Šī ir mūsdienu aktualitāte, tāpēc ir ļoti svarīgi pievērst šai videi pastiprinātu uzmanību. Digitālajā vidē ir daudz attīstošu video, multfilmu, izglītojošo raidījumu, audio pasaku un spēļu. Visas šīs iespējas palīdz bērnam papildināt vārdu krājumu un attīstīt runu. Bet vecākiem ir jāizvērtē nepieciešamais bērnam ekrānlaiks un digitālās vides saturs.

Noslēdzot šo nodaļu, darba autore ir secinājusi, ka bērna valodas attīstības labvēlīgai videi ir daudz iespēju. Vecumposms līdz bērns sasniedz 4 gadīgu vecumu, ir ļoti labvēlīgs gan pirmsskolas izglītības pedagogam, gan vecākiem ar to, ka šo vidi bērnam pilnībā veido

pieaugušais. Jo lielāka pieaugušā līdzdalība vides veidošanai, jo veiksmīgāk notiks bērna valodas attīstība. Valodas attīstība ir ļoti sarežģīts process, kurā ļoti svarīgi jau no piedzimšanas brīža ar bērnu runāt. Svarīgi ir nosaukt priekšmetu nosaukumus, to funkcijas un darbību nosaukumus. Svarīgi ir palīdzēt bērniem no neverbālās valodas veidot verbālo. Tādējādi kopīgā sadarbībā ģimenē un pirmsskolā daudz runājot ar bērnu, palīdz veidot šim vecumposmam atbilstošus vienkāršus teikumus izmantojot palīgvārdus.

1.2. Valodas attīstības un vārdu krājuma veicinošās metodes.

Valodas attīstība pirmsskolas bērniem ir ļoti svarīga. Tā ir svarīga sastāvdaļa sagatavošanās skolas gaitām un kopējai bērna socializācijai. Eksistē dažādas metodes, kas palīdz veicināt valodas attīstību. Šīs metodes palīdz bērnam apgūt runas prasmi, kā arī to papildināt. Šīs metodes palīdz palielināt vārdu krājumu, un attīstīt komunikācijas prasmes.

Katru mēnesi bērna vārdu krājums paplašinās, tas kļūst arvien daudzveidīgāks un sarežģītāks. Vecumposmā no 2 līdz 4 gadi bērni sāk uzdot jautājumus un gaida uz tiem atbildes. Autore piekrīt G.Speranskas un I.Lednikas paustajam viedoklim, ka bērna runa skaitās saistīta ne tad, kad bērns sāk runāt vārdu salikumus kopā, bet tad kad bērns secīgi veic savu domu izklāstu ar dažādiem vārdiem un pareizi noformē īsus vienkāršus teikumus. Jaunākajā vecumposmā saistīta runa izpaužas situācijās, kad bērni aktīvi un ieinteresēti stāsta savu piedzīvoto, redzēto, dzirdēto. Pieaugot vecumam bērni secīgi sāk pārstāstīt dzirdētās pasakas, audio tekstus, izdomāt savus stāstus.

I.J.Kondratenko savā grāmata apraksta, ka apmēram trīs gadu vecumā bērna leksika aug kā kvantitatīvi, tā arī kvalitatīvi. Šajā vecumā bērniem ir pietiekams vārdu krājums, bērni māk pareizi nosaukt priekšmetus un parādības, norāda objektu un darbību kvalitāti, izmanto vārdus – sinonīmus, kā arī saprot pretstatus. Šajā vecumposmā bērni savā valodā izmanto pamazinājuma mīļvārdus (I.J.Kondratenko, 2006).

Vārdu krājums - Kādas valodas vārdu kopums, ko šīs valodas lietotājs saprot un izmanto runā vai rakstos (tezaurs.lv).

I.J.Kondratenko savā darbā norāda, ka 2 gadu vecumā bērna vārdu krājums sastāda 300-400 vārdi, 3 gadu vecumā bērna vārdu krājums ir 1500 vārdi (I.J.Kondratenko, 2006).

Autore piekrīt Bāras paustajam uzskatam, ka bērna valodas attīstības veicinošām nodarbībām ir jārada prieks un tām ir jānotiek brīvā atmosfērā, jo šādā veidā bērns dabiski un nepiespiesti apgūst jaunas zināšanas (Bāra, 2016).

Trīs līdz četrgadīgu bērnu valodas attīstības un vārdu krājuma paplašināšanas veicinošās metodes pirmsskolā:

Saruna ar bērnu un dialogs.

Sarunājoties un veidojot dialogus pirmsskolā bērns mācās paust savas domas un sniegt atbildes uz jautājumiem. Ļoti svarīgi, lai pirmsskolas pedagogi uzdotu bērnam atvērtus jautājumus, tādā veidā palīdzot un stimulējot bērnu atbildēt ar sarežģītākiem vārdiem. Bērnam 3-4 gadu vecumam ir raksturīgi atbildēt ar “Jā” vai “Nē”. Veidojot dialogus pedagogs stimulē bērnu vairāk runāt. Dialogam tēmas pedagogs izvēlas dažādas, tās ir saistītas gan ar ikdienišķām situācijām, gan ar bērna pārdzīvojumiem, gan saistītiem ar mācību tēmu, gan stāstiem un pasakām.

Darbs ar dažādiem attēliem.

Darbs ar attēliem ļoti veicina bērna runas attīstību un loģisko domāšanu. Svarīgākais ir ļaut bērnam pašam stāstīt par to, ko bērns redz attēlā. Pedagoģis palīdz bērnam attēlā saskatīt būtiskāko, un pēc būtiskākā pievērš uzmanību detaļām par mazāk svarīgo attēlā. Šāda metode palīdz bērnam ar vārdiem aprakstīt redzēto. Pēc šīs metodes var izmantot attēlu sēriju, kurā bērns secīgi pēc attēliem var veidot savu stāstu un mācītos loģiskā secībā stāstīt par redzēto, dzirdēto, piedzīvoto.

Mīklas un loģiskās prāta spēles.

Šī metode palīdz bērnam stimulēt loģisko domāšanu, kā arī paralēli stimulē analītisko domāšanu. Mīklu minēšana palīdz papildināt vārdu krājumu, jo mīklās ļoti bieži izmantoti vārdi sinonīmi, kā arī mīklu minēšana stimulē bērnu brīvi runāt. Bērns aizrautīgi meklē atbildi, tādējādi šī metode stimulē runas attīstību.

Rotaļas un spēles.

Šī metode palīdz bērnam stimulēt loģisko domāšanu un valodas attīstību, izspēlējot dažādas dzīves situācijas. Bērni spēlē ikdienas situācijas, kuras ir piedzīvojuši, tas var būt veikala apmeklējums, ārsta apmeklējums, kāda bērna dzimšanas dienas svinību apmeklējums. Šāda metode palīdz bērnam iemācīties jaunus vārdu salikumus, kādas konkrētas frāzes, kuras tiek lietotas tikai atsevišķās dzīves situācijās un sfērās. Pastāv dažādas rotaļas vārdu krājuma paplašināšanai, kā piemēram “Nosauc priekšmetu”, “kurš priekšmets sākas ar skaņu...”

Pirkstiņspēles un dažādi vingrinājumi sīkās motorikas attīstībai.

Metode, kurā tiek izmantotas pirkstiņspēles ir ļoti svarīgas, jo tās palīdz bērnam veikt dažādus kustības vingrinājumus un skandēt ritmiskus dzejoļus. Šī metode ļauj bērnam izkustināt ķermeni, jautri iepazīties ar ritmu un iemācīties jaunus vārdus.

Sīkās motorikas vingrinājumi ir cieši saistīti ar runas attīstību, tāpēc 3-4gadīgiem bērniem svarīgi daudz darboties ar sīkiem priekšmetiem, darboties ar plastilīnu, daudz zīmēt un krāsot. Jau no mazbērna vecuma bērnam daudz jādarbojas ar konstruktoru.

Dažādi ritmiskie dzejoļi.

Dzejoļu klausīšanās, dažādu dzejoļu atcerēšanās un to ritmizēšana palīdz bērnam attīstīt runas skaņu struktūru. Bērnam ritmiskie dzejoļi ir vieglāk uztverami un paliekoši atmiņā. Svarīgi meklēt ritmu, bērnam pašam mēģināt sacerēt īsus ritmisku dzejoļus, tas palīdz attīstīt fonemātisko dzirdi un radošumu.

Muzikālās un dažādas ritmiskās rotaļas.

Muzikālās rotaļas ļauj bērnam aktīvi, brīvi un pozitīvi darboties. Šī metode palīdz bērnam saprast intonācijas un uztvert vārdus ar dzirdes palīdzību. Muzikālās un ritmiskās rotaļas ļauj brīvi trenēt atmiņu un palīdz bērnam sajukt ritmisko vārdu struktūru.

Sejas artikulācijas vingrinājumi.

Šajā metodē pastāv dažādi vingrinājumi kas palīdz pareizi kustināt meli, dažādi mutes vingrinājumi, dažādi pūšanas vingrinājumi. Šie vingrinājumi palīdz bērnam izkustināt sejas muskuļus un ļauj pareizi izrunāt dažādas skaņas un zilbes. Pareizi izrunātās skaņas un zilbes palīdz bērnam veidot pareizu runu.

Daiļdarbu lasīšana un pārstāstīšana.

Dažādu daiļdarbu lasīšana bērnam priekšā palīdz izprast tekstu, pat nepazīstamu vārdu dzirdēšana, kopīgajā tekstā palīdz bērnam izprast vārdu nozīmi, tādējādi bērns papildina savu vārdu krājumu. Pēc daiļdarba izlasīšanas ir ļoti svarīgi pārrunāt ar bērnu dzirdēto tekstu, jo šī metode palīdz trenēt atmiņu, uzmanību, loģisko domāšanu un vēlāk arī atstāstīšanu. Jau 3-4gadīgs bērns spēj atstāstīt nelielus stāsta fragmentus. Šī metode bērnam attīsta iztēli, ļauj bērnam iespēju pašam veidot savu stāstījumu. Jo vairāk vecāki un pirmsskolas pedagogs izmanto šo metodi, jo vairāk bērns mēģinās runāt, veidot pats savus stāstus.

Noslēdzot šo nodaļu, darba autore ir secinājusi, ka bērna valodas un runas attīstība notiek pakāpeniski katru mēnesi arvien palielinoties vārdu krājumam. Piedāvāto valodas attīstības metožu klāsts ir daudzveidīgs un piedāvā darboties ar bērnu jautrā un brīvā noskaņā. Vecāki un pedagogi šīs metodes spēj dažādi savienot, līdz ar to padarot katru nodarbību savādāku. Svarīgākais ir tas, lai nodarbības notiek brīvā atmosfērā, ir bērnam jēgpilnas un bērnu interesējošas.

Lai palīdzētu sekmēt pirmsskolas bērna valodas attīstību vecākiem un pedagogiem nepieciešams:

- *Regulāri lasīt grāmatas – tas palīdz paplašināt bērna vārdu krājumu un dzirdēt pareizi veidotus teikumus,*

- *Spēlēt dažādas rotaļas ar vārdiem, skaņu saklausīšanu,*

- *Runāt, aktīvi sadarboties ar bērnu uzdodot jautājumus, atbildot uz bērna jautājumiem, diskutēt ar bērnu.*

Nākošajā nodaļā būs neliels ieskats par bērna attīstības jomām.

1.3. Bērnu attīstības jomas.

Kā jau autore ir minējusi, katra bērna attīstība notiek pakāpeniski un dažādi. Ir kopīgas pazīmes, kas palīdz saprast, ka bērna attīstība iet normas robežās. Pirmsskolas vecuma bērni iet cauri ļoti svarīgam attīstības posmam. Šis posms ietver sevī fiziskās, kognitīvas, sociāli emocionālās prasmes. Šajā periodā ir ļoti svarīgi ļaut bērnam aktīvi pētīt pasauli un izzināt sevi. Vecāku un pedagogu pienākums šajā periodā ir palīdzēt un virzīt bērnu aktīvu attīstību, veidojot tam drošu un attīstošu apkārtējo vidi.

Bērna fiziskā attīstība.

Katrs bērns fiziski attīstās pakāpeniski. Katram bērnam jau no mazbērna šis process atšķiras. Fiziskās attīstības dažādības ir vislabāk redzamās. Šīs izmaiņas bērna attīstībā saistītas ar augumu un svaru, mazbērna vecumā katru mēnesi pakāpeniski mainās ķermeņa proporcijas. Mazulim ir izteikti liela galva attiecībā pret ķermeni. Pakāpeniski galvas izmērs attiecībā pret ķermeni samazinās, savukārt rokas un kājas kļūst garākas. Bērns šajā vecumposmā ļoti aktīvi attīstās fiziski. Fiziskā attīstība iedalās lielajā motorikā, kurā bērns kļūst aktīvāks un veiklāks, kā arī sīkajā motorikā, kurā bērns darbojas ar sīkiem priekšmetiem.

“Lielā motorikā ir kustību iemaņas, kurās piedalās viss ķermenis vai vairākas ķermeņa daļas vienlaikus, -staigāšana, rāpošana, pietupšanās, pastiepšanās, roku un kāju kustināšana, priekšmetu satveršana ar plaukstu u.tml.” (S.Sebre, A.Miltuze lpp 143- 144.)

Lielajā motorikā bērni mācās skriet, lekt, rāpties, tupties, griezties, velties. Aktīvi bērni darbojas ar bumbām, tās met, ķer, ripina. Ļoti svarīgi vecumposmā līdz 3 gadiem ir tas, ka bērni mācās patstāvīgi, bez palīdzības, kāpt pa trepēm.

Fiziskajā attīstībā ļoti svarīgi bērnam ir attīstīt sīko motoriku.

“Sīkā motorikā ir smalkas kustības, kas tiek veiktas ar pirkstiem, mēli vai lūpām, - dažādu sīku priekšmetu satveršanu un koordinēšanu, runas aparāta trenēšana u.tml.” (S.Sebre, A.Miltuze lpp 144.)

Sīkā motorika ietver sevī roku un pirkstu koordināciju. Bērni aktīvi darbojas ar sīkiem priekšmetiem, tā ir vēršana, bēšana, sīko priekšmetu satveršana ar pirkstiem, dažādiem smalkiem instrumentiem. Bērniem ļoti aktuāli ir darboties ar plastilīnu. Bērni 3-4 gadu vecumā sāk zīmēt vienkāršas figūras, līnijas, aplūš. Šajā vecumposmā bērni sāk zīmēt aplūšveida cilvēkus un apkārtējā vidē redzēto dabu. Ļoti svarīgi šajā vecumposmā ļaut bērniem darboties ar pogām un rāvējslēdzīem.

Bērna kognitīvā attīstība.

“Viens no galvenajiem Piažē teorētiskajiem principiem, kas arvien ir aktuāls attīstības psiholoģijā, attiecas uz kognitīvo shēmu veidošanos. Kognitīvā shēma ir kognitīvā struktūra, kas veidojas cilvēka prātā, - priekšstats par kādu konkrētu jēdzienu, ideju, objektu, indivīdu, dzīvu būtni, cilvēku grupu vai pat veselu nāciju. Kognitīvās shēmas veidojas asimilācijas un akomodācijas procesu rezultātā. Asimilācija nozīmē jaunas informācijas vai jaunas pieredzes iekļaušanu jau esošajās kognitīvajās shēmās, savukārt akomodācija ir esošo shēmu izmainīšana vai jaunu shēmu izveidi saskaņā ar līdz šim nesastaptu stimulu, kas iekļaujas esošajās shēmās. Minētie procesi kļūst aktuāli situācijā, kad bērns (vai pieaugušais) sastopas ar jaunu objektu vai ideju, kas “izsit no līdzsvara” viņa iepriekšējo darbības vai domāšanas ritmu.” (S.Sebre, A.Miltuze lpp 51.)

Vecumposmā no 3-4gadiem galvenais rādītājs, ka bērns kognitīvā attīstībā attīstās labi ir bērna vēlme sazināties ar apkārtējiem un sadarboties, nevis noslēgties sevī. Katrs bērns šajā vecumposmā ir diezgan dažādi attīstījies, bērna runa un valoda ir dažāda. Viens bērns tikai sāk runāt vienkāršus teikumus, cits bērns jau aktīvi savā runā izmanto sarežģītus teikumus. Kopumā šajā vecumposmā bērna valodas krājumā būtu jābūt 900-1000 vārdi. Bērni ļoti aktīvi šajā periodā sāk uzdot jautājumu “kāpēc?”. Bērni mācās gan mājās kopā ar vecākiem, gan pirmsskolā ar pedagogu veidot dažādus teikumus un saprast sarežģītākas darbības. Šajā periodā bērni spēj izteikt savas vēlmes, cenšas panākt savus mērķus. Atmiņa ļoti aktīvi attīstās un bērns spēj noturēt uzmanību kādai konkrētai darbībai 10-15 minūtes. Bērni spēj izprast darbību secību, prognozēt iespējamo rīcību un spēj patstāvīgi risināt vienkāršus uzdevumus.

Bērna sociāli emocionālās prasmes.

Sociāli emocionālo attīstību ietekmē indivīda gan iedzimtās, gan ģenētiski noteiktās personības īpašības, gan sociālā vide.

Sociāli emocionālās prasmes tiek mācītas un attīstītas visas dzīves garumā un šīs mācības ir nosauktas –“ Sociālā un emocionālā mācīšanās (SEL)” tiek definēta kā procesi, kuros bērni un pieaugušie apgūst un pielieto pamatkompetences, lai atpazītu un pārvaldītu emocijas, izvirzītu un sasniegtu pozitīvus mērķus, novērtētu citu bērnu uztveres perspektīvas,

noteiktu un uzturētu atbalstošas attiecības, pieņemtu atbildīgus lēmumus un konstruktīvi risinātu personīgās un starppersonu situācijas (Elias et al., 1997; Weissberg, Durlaks, Domitrovičs un Gullota, 2015).

Vecumposmā no trīs līdz četriem gadiem bērns sāk atpazīt un saprast savas emocijas, izprast to cēloņus un sāk mācīties tikt ar tām galā. Šajā periodā bērni aktīvi sāk mācīties izrādīt iejūtību pret citiem, saprast apkārtējo cilvēku emocijas, kā arī sāk iepazīt kā citu cilvēku emocijas ietekmē viņu pašu. Tai pat laikā diezgan bieži bērni saskaras ar emocionālām izpausmēm un histērijām, ar kurām vēl patstāvīgi netiek galā. Vecāku uzdevums šajā vecumposmā pievērst bērnam pastiprinātu uzmanību un runāt ar bērnu par viņa emocijām. Pirmsskolas pedagogi sākot ar trīsgadīgu vecumu aktīvi runā un stāsta par emocijām, pirmsskolas iestādē tiek veidoti emociju stūrīši, kuros bērns spēj atrast sev mierīgu vietu, lai tiktu galā ar savām emocijām. Katram bērnam šajā vecumposmā ir jāiemācās sadzīvot ar savu iekšējo "Es" un apkārtējo pasauli, kur katram grupas biedram, katram ģimenes loceklim ir savas emocijas.

Šis ir ļoti aktīvs posms, kurā bērns mācās būt patstāvīgs. Bērns prot patstāvīgi ēst, māc pats apģērbties, pieaugušajam ir tikai nedaudz jāpalīdz. Bērni patstāvīgi iet uz tualeti. Galvenais šajā vecumposmā gan vecākiem, gan pedagogiem aktīvi bērnam ļaut rīkoties patstāvīgi un virzīt bērnu uz to, ka viņš spēs izdarīt visu pats.

Noslēdzot šo nodaļu, darba autore ir secinājusi, ka katrs bērns attīstās ļoti individuāli un katrs savā tempā. Šis process ir sarežģīts un daudzpusējs, kas ietver sevī emocionālo, sociālo, fizisko un kognitīvo spēju attīstību. Šajā vecumposmā svarīgi pieaugušajiem ļaut bērnam aktīvi rīkoties pašam, kā arī iedrošināt bērnu, ka bērns spēj tikt galā patstāvīgi. Ir kopīgas pazīmes, kas raksturīgas noteiktam vecumposmam. Svarīgi ir atcerēties, ka katram bērnam ir nepieciešams atbalsts un uzmanība no pieaugušo puses, lai bērns spētu pilnvērtīgi un harmoniski attīstīties.

Nākošajā nodaļā tiks izpētītas šī kvalifikācijas darba galvenais virziens, kas ir viena no valodas attīstības un vārdu krājuma paplašināšanas veicinošām metodēm - lasīšana un pārstāstīšana. Šajā metodē tiek strādāts ar dažādiem folkloras veidiem, bet šī darba ietvaros tiks pētītas pasakas.

2. Pasaku iepazīstināšanas process 3-4gadīgu bērnu pedagoģiskajā procesā.

2.1. Pasaku būtība.

Pasaku iepazīšana pirmsskolā ir ļoti svarīgs izglītības posms. Šis process ne tikai attīsta bērna iztēli un valodas prasmi, bet arī palīdz izprast pasaules likumus un morālās vērtības. Pirmsskolas izglītības iestādē pasaku iepazīšanas process tiek organizēts pārdomāti, secīgi un jēgpilni, lai sasniegtus pedagoga izvirzītus konkrētus attīstības mērķus.

Pētījumā, kas tika prezentēts Amerikas bibliotēku asociācijas tīmekļa vietnē, ir uzsvērts ļoti nozīmīga stāstu stāstīšanas nozīme uz mazu bērnu izzināšanu un valodas attīstību. Šis pētījums atklāja stāstu pozitīvo ietekmi uz vizualizācijas prasmēm, bērna iesaistīšanos stāstā, bērna kritisko domāšanu un secības prasmēm. Bērni, kas piedalās šādās aktivitātēs, ne tikai labāk izprot saturu, bet arī iemācās uzdot jautājumus par sižetu un piedāvāt savas versijas par notikumiem, kas savukārt palīdz stiprināt viņu analīzes un lasīšanas izpratnes prasmes.

Pirmsskolas izglītības iestādes pedagogi rūpīgi izvēlas bērnu vecumam un attīstības līmenim atbilstošas pasakas, cītīgi pievērš uzmanību pasakas vērtībām un tēliem. Pedagogi pasakas izvēlas tā, lai pasaka būtu jēgpilna sasniedzamiem rezultātiem, būtu bērniem interesanta, audzinoša, kā arī piemērota bērnu emocionālajam un psiholoģiskajam attīstības līmenim.

Pirmsskolas izglītības iestādē pedagogs lasot bērniem pasakas pievērš uzmanību intonācijai ar kuru lasa pasaku, lai spētu ieinteresēt bērnus un radīt emocionālo iesaisti.

Pēc pasakas izlasīšanas vai audio noklausīšanās pedagogs vienmēr kopā ar bērniem pārrunā galvenos sižeta notikumus, varoņus, jautā bērniem par nepazīstamiem vārdiem, kā arī skaidro bērniem to, kas nebija saprotami. Ja pasakā ir vecvārdi, tad pedagogs šos vārdus bērniem skaidro, vai arī aizvieto tos ar jauniem, bērniem pazīstamiem vārdiem. Tiek uzdoti dažādi jautājumi, lai bērni varētu izteikt savu viedokli par pasakā dzirdēto, izprast varoņu motīvus un varoņu rīcību.

“Folklorā ir tautas vārdu māksla. Tā atspoguļo tautas materiālo un garīgo dzīvi attiecīgi sabiedrības attīstības pakāpē, atspoguļo tautas cīņas, ilgas un centienus, izsaka tās atziņas par dabu un darbu, par savstarpējām cilvēku sabiedriskām attiecībām. Nav tādas tautas, kam nebūtu savu dziesmu, pasaku, teiku – savas vārdu mākslas.” (E.Andersone lpp.3).

Folkloru izšķir dažādos žanros, kā piemēram, tautasdziesmas, pasakas, mīklas, teikas, sakām vārdus, parunas, anekdotes. Pasakas, teikas un anekdotes sauc par vēstītāju folkloru. (E.Andersone lpp.3).

Pasakas ir ļoti sens folkloras veids. Pasakas atspoguļo senā cilvēka cīņu par eksistenci, par tā laika dzīves vērtībām, pauž uzskatus, cilvēka un dabas saskari, cilvēka vēlmi pakļaut sev dabu, organizēt darbu, uzveikt ienaidniekus un sasniegt labāku, pilnīgāku dzīvi. Pasakās tiek atspoguļotas pasaku varoņu dzīves, to vērtības un vēlmes.

Pasakas ir ļoti īpašs, kopējs tautas un literārais daiļdarbs. Pasakas vērstas uz cilvēka dzīves gudrības nodošanu tālāk saviem pēcnācējiem. Dzīves mācību un morālo vērtību, kas nāk no paaudzēm, nodošanu caur tēliem, fantāziju un izdomātiem sižetiem. Pasakas laika gaitā spēlē milzīgu lomu bērnu audzināšanā, tās palīdz bērniem veidot pašiem savu pasaules uzskatu, pasaules kopīgo izprašanu, spēju atšķirt labo no ļaunā un galvenais rāda, ka katrs spēj patstāvīgi meklēt izeju no sarežģītām dzīves situācijām.

Pasakas iedalās divos veidos:

Tautas pasakas – šīs pasakas, tiek nodotas mutiski no paaudzes paaudzē. Šīs pasakas saglabā savu kultūru, savas tautas tradīcijas un savas tautas gudrību. Tautas pasakas ir vērstas uz katras tautības īpašībām.

Literārās pasakas – šīs pasakas ir autoru radīti darbi, kas bieži vien balstās uz tautas pasaku motīviem. Katrs autors savos darbos izmanto savu fantāziju, bet tai pat laikā ļoti bieži balstās uz savas tautas tradīcijām un vērtībām.

Pasakas pēc satura iedalās grupās:

Sadzīves pasakas - tās ir pasakas par cilvēku ikdienas dzīvi, par cilvēku grūto darbu un cilvēka mijiedarbību ar dabu. Šīs pasakas atspoguļo cilvēku dzīvi, cilvēku pārdzīvojumus, veiksmes un neveiksmes, cilvēka cīņu ar grūtībām reālas iespējamības robežās. Senākās pasakās ievērojama ierādīta šķira starp cilvēku saimniekiem un to kalpiem. Sadzīves pasakās tiek spilgti parādītas bagāto un nabadzīgo cilvēku dzīves pretstati. Galvenie varoņi šajās pasakās ir zemnieku vīri un sievas, kuru vidū izceļas kāds, kurš spītē kungam. Šāds vīrs vienmēr cenšas atgriezt visus pāridarījumus kungam, piemulķo to un veikli izvairās no tā dusmām. Liela daļa no šīm pasakām ir ar asi satīrisku nokrāsu. Sadzīves pasakas ļoti bieži stāsta par lauku cilvēku dzīvi, sējas laikiem, ražas novākšanu, gadskārtu mijām. Sadzīves pasakās liela uzmanība tiek pievērsta grūtībām un darba svarīgumam.

Pasakas par dzīvniekiem - tās ir pasakas kurās dzīvnieki ir galvenie pasaku varoņi, kas iemieso cilvēku īpašības. Šajās pasakās praktiski vienmēr māca morāli, taisnīgumu, cieņu, tēlu dažādību un to veiksmīgu sadarbību, kā piem.vilks spēj sadarboties ar zaķi, kuri pēc savas būtības ir ļoti atšķirīgi un pat bīstami. Dzīvnieku tēli šajās pasakās darbojās līdzīgi cilvēkiem, šajās pasakās vienmēr ir cīņa par uzturu, savstarpējās nesaskaņas, gan ļaunas un labas rakstura īpašības. Ar dzīvnieku tēliem šajās pasakās izteikts sabiedriskās dzīves kopīgais un tās pretrunu

vērtējums. Dzīvnieku pasakās īpaši tiek uzsvērts cilvēka pārākums par dabu, par cilvēka rakstura īpatnībām, kā arī cilvēka prāta un gudrības vērtībām. Zīmīgi tiek izcelts sabiedrisks, kolektīvs darbs un tā lielā nozīme, piem. pasakas, kur dzīvnieki ielaiž vienā mājiņā dažādus dzīvnieku veidus kopīgi dzīvot.

Visas pasakas ir sacerētas stāstot kādu stāstu un arī domātas stāstīšanai. Pasakas ir ietērptas mierīgā un pakāpeniskā stāstījumā, tās sākas ar ievadvārdiem: “Reiz dzīvoja”, “Kādreiz dzīvoja”, “Reiz bija,” “Sen senos laikos.” Stāstītājs tādā veidā pasakā norāda uz nenoteiktu vietu un nenoteiktu laiku. Pasakās ļoti bieži tiek lietoti atkārtojumi un skaitļi dažādās variācijās, piem.: 3 dēli, puisis kalpo kungam 3 gadus, varonim jāmin 3 mīklas, varonim jāveic darbība 3 reizes u.c. Pasakās tiek lietoti salīdzinājumi un pārspīlējumi, lieto ļoti daudz epitetu un pamazināmo vārdu. Pasakas veidojas ilgu laikmetu attīstībā, tās tiek pārstāstītas no paaudzes paaudzē, tāpēc pasakas mainās līdz tautas attīstībai. Vissenākās pasakas ar katru paaudzi apaug ar dažādiem jaunvārdiem, parādās jauni pasaku tēli, kā arī ļoti bieži pasakas tiek saīsinātas.

Brīnumu pasakas - tās ir pasakas kurās ir burvestība, maģija, brīnumaini tēli, dažādi varoņi ar īpašām spējām. Šīs pasakas stāsta par dzīvē neiespējamiem notikumiem un parādībām. Daļā no šīm pasakām, tāpat kā sadzīves pasakās atbalsojas cīņa ar dabu, tikai šajās pasakās dabai vienmēr piemīt kāds pārdabisks spēks, piem.koks izaug no sēklas dažu minūšu laikā. Šo pasaku varoņi cīnās pret dažādiem izdomātiem briesmoņiem, kuri dzīvē neeksistē un uzveic tos gan ar spēku, gan ar gudrību, kā arī ar kādu pārdabisku spēku palīdzību. Brīnumu pasaku īpašā fantastika, tāpat kā citās pasakās, vienmēr atspoguļo cilvēka, izgudrotāja, cīnītāja, meklētāja, cilvēka darba dzīvi un viņa uzvaras. Latviešu pasaku varoņi ir tautas kopīgi radīti dēli un tie ir ļoti dažādi, bet šiem dēliem vienmēr piemīt pārdabisks spēks. Galvenie šo pasaku varoņi ir darba cilvēki, praktiski vienmēr šie galvenie varoņi ir dzimuši vienkāršās kalpu ģimenēs, bet kuri ar savu spēku un izturību spēj pārvarēt dažādus neticamus piedzīvojumus. Šajās pasakās ir minēti cilvēki, kuri māk uzburt brīnumus, ir nemirstīgi varoņi, dažādi izdomāti tēli, kuri mūsu reālajā pasaulē neeksistē.

Noslēdzot šo nodaļu, darba autore ir secinājusi, ka pasakas ir ļoti sens folkloras veids, kam piemīt stāstījuma struktūra un ļoti bieži pasakas iesāk ar vārdiem nenorādot ne laiku, ne arī kādu konkrētu vietu. Pasakas ir daudzveidīgas, ar kuru palīdzību bērni spēj iepazīt kā brīnumus, tā arī sadzīves dzīvi, dzīvnieku veidus, dzīvnieku dzīves galvenos aspektus, dabas parādības, gadalaiku miju u.c. svarīgus dzīves aspektus.

2.2. Pasaka kā līdzeklis valodas attīstības procesā pirmsskolas izglītības iestādē.

Pēc autores domām pasakas spēlē ļoti svarīgu lomu bērna attīstībā. Pasakas būtiski ietekmē bērna personības attīstību, tā emocionālo attīstību, fantāziju, bērna intelektu, kā arī pasaules kopējo izpratni.

Pasaku ietekme uz bērna attīstību:

Bērna iztēles un tā radošo spēju attīstība.

Neierastas un bērnam nepazīstamas situācijas palīdz bērnam paplašināt iztēli. Dažādi pasaku varoņi un to maģiskie priekšmeti, kā arī galveno varoņu izturība, gudrība un to pārdabiskās spējas, rosina bērnus iztēli par neeksistējošo reālajā pasaulē, palīdz bērnu fantāzijā radīt jaunus tēlus, jaunas vietas, kā arī veicina bērnus iztēloties saviem izdomātiem varoņiem jaunas spējas. Pateicoties pasakām bērni mācās redzēt pasaules dažādību, izdomāt dažādus risinājumus neierastās situācijās, kā arī palīdz bērniem iztēloties jaunas pasaules un dažādus tajās dzīvojošos varoņus.

Bērna psiholoģiskā attīstība un baiļu mazināšana.

Pasakās galvenie varoņi ir tik dažādi un to piedzīvojumi vienmēr saistās ar baiļu pārvarēšanu, kā rezultātā bērns mācās strādāt ar savām bailēm un pārdzīvojumiem. Uz pasaku varoņu piemēriem bērns mācās tikt galā ar savām bailēm, jo klausoties pasaku bērns ļoti bieži atrod sev līdzīgu varoni, vai pielīdzina situāciju kādā ir nokļuvis pasakas tēls sev. Bērns spēj kopā ar pasakas varoni pārdzīvot situāciju, kurā jūtas vientuļš, vai kurā bērns tiek atstumts, vai kopā ar varoni pārdzīvot kādas bailes, kā arī izjust kopā ar pasakas tēlu zaudējumu. Bērns klausoties pasaku par kādu pasakas varoni, to pielīdzina sev un spēj tikt galā ar situāciju, kas palīdz pārvarēt bērna emocionālo spriedzi. Dažādi cīņu motīvi un grūtību pārvarēšana pasakās rāda bērnam piemēru, ka ir iespējams tikt galā ar savām bailēm dažādās situācijās.

Bērna morālo un ētisko vērtību attīstība.

Praktiski visās pasakās tiek salīdzināts labais ar ļauno, tiek aprakstīta dažādu tēlu draudzība, dažādība un taisnīgums. Caur pasaku varoņiem, kuri ir ļoti dažādi, bērns spēj atšķirt “labo” un “slikto” rīcību, kā arī saprot cik svarīgi ir palīdzēt citiem neskatoties uz dažādību. Bērns saprot cik svarīgi ir izvairīties no vardarbības, pāri darījumiem un citu aizskaršanu. Pasakās ļoti bieži beigās labais varonis uzveic ļauno, labs darbs tiek slavēts, palīdzība tiek novērtēta, bet slinkums, ļaunums un pāri darītāji pasakas beigās paliek zaudētājos.

Sociālemocionālo bērna spēju attīstība.

Pasaku varoņu attiecības, to draudzība, savstarpējā palīdzība un kopīga sadarbība palīdz bērnam iemācīties sociālās lomas un uzvedības modeļus. Dažādas konfliktsituācijas, to risināšanas iespējas sniedz priekšstatu par to, kā veidojas attiecības starp cilvēkiem. Dažādas pasakas un to sižeti, palīdz bērnam izprast dažādus noteikumus sabiedrībā, uzvedības normas, kā arī bērns izprot cik svarīgi ir cienīt apkārtējos.

Bērna loģiskās domāšanas un spriešanas spēju attīstība.

Pasaku stāstīšanas secība un kopīga pasaku struktūra palīdz bērnam mācīties veidot loģiskas saiknes pasakas sižetā, kā arī mēģināt izprast pasaku varoņu rīcības sekas. Jo vairāk bērnam tiks lasītas pasakas, jo vairāk bērns mācās salīdzināt un analizēt pasaku varoņu rīcību. Šāds salīdzināšanas un analizēšanas process ir svarīgs kā pamats bērna analītiskai domāšanai. Jo vairāk bērns analizē un salīdzina pasakas, jo vairāk bērns saprot, ka lapsa ir viltniece, vilks vienmēr medī kādu citu dzīvnieku.

Noturības veidošana bērnam pret ikdienas dzīves grūtībām.

Pasaku varoņi saskaras ar dažādām grūtībām un netaisnību, tāpēc pasaku varoņi vienmēr cīnās par taisnību, par savu pārliecību, par draugiem. Bērns klausoties pasakas iemācās, ka visas grūtības ir pārvaramas, tieši tāpat kā šīs grūtības pārvar pasaku varoņi. Bērnos rodas pārliecība, ka jebkurai situācijai vienmēr būs atrisinājums. Pasaku varoņu piemēri māca bērnu ticēt savām spējām un palīdz bērnam kļūt izturīgākam, jo pasaku varoņi vienmēr neatlaidīgi turpina savus varonīgos darbus, iet pretī apstākļiem. Pasaku galvenie varoņi rāda bērniem piemēru par drosmi un neatlaidību.

Bērna valodas un komunikatīvo prasmju attīstīšana.

Pasaku klausīšanās paplašina bērnu valodas krājumu, palīdz attīstīt runas uztveri, izprast dažādas intonācijas un klausīties izteiksmīgu runu, kā arī saklausīt runas stilā emocijas. Ļoti daudzi bērni labprāt pārstāsta dzirdētās pasakas, izdomā savus jaunus stāstus, kas palīdz attīstīt pašizpaušmes spējas un secīgu savu domu izklāstījumu. Svarīgākais pirmsskolas izglītības iestādē ir pedagoga un bērna pasakas izrunāšana pēc izlasīšanas, kas palīdz bērnam iemācīties izteikt savas domas un pareizi formulēt jautājumus. Pasakas ir brīvi pieejams un unikāls līdzeklis, kas spēlē ļoti nozīmīgu lomu bērna valodas prasmju un komunikācijas spēju attīstībā.

Duke Center for Child & Family Policy centra pētījums atklāja, ka sarežģītas un interaktīvas valodas izmantošana stāstos, tostarp pasakās, pozitīvi ietekmē bērnu agrīno valodas un lasītprasmes attīstību. Vecāki un pedagogi, kuri iesaista bērnus stāstu veidošanā,

uzdodot jautājumus un paplašinot bērnu vārdu krājumu, veicina augstāku bērnu valodas prasmju līmeni pamatizglītības laikā.

Pastāv vairāki veidi, kā pirmsskolā 3 – 4gadīgiem bērniem pasakas veicina valodas attīstību:

Bērna emocionālās inteliģences un empātijas attīstība.

Visās pasakās galvenie varoņi pārdzīvo spēcīgus emocionālos pārdzīvojumus. Bērns klausoties pasaku par varoņu jūtām, pārdzīvojumiem un grūtībām mācās saprast citu emocijas un kā rezultātā spēj atšķirt un izteikt šīs emocijas. Tādējādi pasakas veicina bērna valodas attīstību, kā arī veicina bērna emocionālo inteliģenci. Izprotot pasaku varoņu rīcības, to motivāciju, bērni veido izpratni par līdzietību, simpātiju, empātiju un cilvēciskām vērtībām. Pirmsskolas izglītības pedagogs izrunājot šos notikumus palīdz bērnam iemācīt emociju nosaukumus, un pēc tam bērns spēj tās nosaukt vārdos.

Bērna komunikācijas prasmju attīstība.

Kopīga vecāku un bērnu, kā arī pirmsskolas pedagoga kopīga ar bērniem pasaku lasīšana veicina komunikācijas prasmju attīstību, kas palīdz bērniem uzmanīgi klausīties cita stāstījumā, ļauj bērnam brīvi izteikties un uzdot jautājumus. Šāda kopīga lasīšana rada iespēju brīvām diskusijām un dažādu viedokļu par dzirdētā izteikšanu. Sarunas par pasakas varoņiem ļauj bērniem mācīties izskaidrot savu viedokli un iemācīties to argumentēt.

Bērna vārdu krājuma papildināšana.

Pasakās lieto spilgtu, bagātīgu un izteiksmīgu valodu, pilnu ar sinonīmiem un dažādām darbībām. Pasakās nereti parādās vecvārdi, kurus pirmsskolas pedagogi paskaidro, kā arī vārdi, kas apzīmē senlaicīgus priekšmetus vai dažādas īpašības, kā arī izteicienus, kas palīdz bērniem bagātināt savu ikdienas valodu un saprast valodas dažādību. Klausoties kā tiek lasītas pasakas vai paši lasot pasakas, bērni saskaras ar jauniem vārdiem, vārdu savienojumiem, kas bērna ikdienas dzīvē neparādās.

Bērna izteiksmīgas runas un intonācijas attīstība.

Pasakas ir sacerētas un tiek stāstītas izteiksmīgi un emocionāli, kas pievērš bērna uzmanību runas intonācijai, pieaugušā balss ritmam un izteiksmīgām pauzēm. Klausoties pirmsskolas pedagoga pasakas stāstījumā, bērns mācās pēc balss toņa saprast emocijas. Pārstāstot pasakas bērns atdarina pieaugušā runu, bērns iemācās izteikt emocijas ar balsi, tādā veidā bērns attīsta savu izteiksmīgu runu. Atdarīnot pasaku varoņu intonācijas, bērns sāk saprast cik nozīmīgas ir emocionālās nianse varoņu dzīvē, kā tās palīdz nodot stāsta īsto nozīmi.

Gramatisko konstrukciju apguve.

Pasakās tiek lietoti dažādi teikumu veidi, tie ir gan vienkāršie, gan sarežģīti teikumi. Teikumu dažādība palīdz bērniem apgūt valodas struktūru un pareizu gramatiku. Klausoties, pārstāstot un atkārtojot šīs teikumu konstrukcijas, bērns dabiskā veidā apgūst valodas gramatiku. Jo vairāk bērns pārstāsta pasakas, vairāk lieto dažādus teikumus savā runā, jo ātrāk un dabiskāk formulējas bērna pareiza runa un teikumu gramatiski pareiza uzbūve.

Bērna prasme strukturēt stāstījumu.

Visas pasakas ir strukturētas, tām ir ievads, galveno daļa un nobeigums, kas palīdz bērnam saprast pareizu stāstījuma uzbūvi. Klausoties un pārstāstot pasakas bērni mācās sakārtot stāstījumu hronoloģiskā un loģiskā secībā, kā arī noteikt galveno domu no otršķirīgās. Dabiskākais veids, kā bērni mācās strukturēt savas domas un izklāstīt tās loģiskā secībā ir pārstāstot stāstījumu. Šī prasme ir ļoti svarīga ne tikai valodas apgūvē, bet vispārējai bērna komunikācijai gan ar citiem bērniem, gan ar pieaugušajiem.

Bērna pārstāstīšanas prasmes un iztēles attīstīšana.

Pārstāstot dažādas pasakas bērns ne tikai papildina savu vārdu krājumu, bet arī attīsta valodas struktūras izpratni. Bērns stimulē savu iztēli, jo bērns var izdomāt dažādas papildus detaļas, vai pat mainīt stāsta gaitu izdomājot jaunus notikumus vai pasaku varoņus. Bērns pārstāstot pasakas iemācās tās pielāgot saviem klausītājiem, kas uzlabo bērna komunikatīvās un naratīvās prasmes.

Noslēdzot šo nodaļu, darba autore ir secinājusi, ka pasakas ir ne tikai izklaidējošs stāstu veids, bet arī ļoti spēcīgs līdzeklis bērna valodas un komunikācijas prasmju attīstībai. Klausoties un pārstāstot pasakas, bērni bagātina savu vārdu krājumu, teikumu uzbūvi, saprot gramatiku, mācās izteikt un izprast savas domas, kā arī attīstīt izteiksmīgu runu. Tādēļ pasaku lasīšana bērnam ir ļoti būtiska bērna kopīgai attīstībai. Pasakas spēlē nozīmīgu lomu bērna personības veidošanā, kā psiholoģiskā, tā morālā arī ētiskā un sociālemocionālā jomā. Tās palīdz bērnam attīstīt emocionālo inteligenci, kognitīvās spējas, veido priekšstatu par pasauli, vērtībām un cilvēku attiecībām.

Nākamajā nodaļā tiks veikts un analizēts empīrisks pētījums RPII "X", grupiņā "Y". Nākošajā nodaļā tiks izmantotas pasakas pirmsskolas izglītības pedagoģiskajā procesā. Kā arī tiks analizēti paņēmieni kā šo pasaku pielietošana izglītības procesā veicina bērnu valodas attīstību un vārdu krājuma paplašināšanu.

3. Pētījums par valodas attīstību pirmsskolas izglītības 3-4gadīgu bērnu pasaku iepazīšanas procesā.

3.1. Pētījuma norise.

Pētījums tika veikts divos etapos. Pirmajā etapā autore veica grupas bērnu novērojumu, kurš notika no 04.03.2024 līdz 12.04.2024. Šajā laika periodā bērni apmeklēja pirmsskolas izglītības iestādi pirmo gadu.

Pētījuma otrajā etapā, kurš notika no 01.09.2024 līdz 06.12.2024. Šajā laika posmā visiem grupas bērniem jau ir pilni 3 gadi.

Šī pētījuma ietvaros tika anketēti šīs grupas vecāki par pasaku lasīšanu saviem bērniem, kā arī tika anketēti šīs izglītības iestādes 12 pedagogi par pasaku iekļaušanu plānojot mēneša plānu un iekļaujot plānotās pasakas pirmsskolas izglītības mācību procesā.

Šī pētījuma mērķis ir izziņāt pasaku nozīmi 3-4gadīgu bērnu valodas attīstībā un pilnveidošanā.

Tāpēc, lai veiksmīgi veiktu secinājumus, tika pētīts pasaku lietojums gan ģimenē, gan pirmsskolā.

Autore izstrādāja šī pētījuma norises plānu:

- Izvēlēties pētījuma metodes;
- Izveidot anketas bērnu vecākiem, kurās tiek atspoguļota pasaku lasīšana mājās;
- Izveidot anketas pedagogiem, kurās tiek atspoguļoti pasaku izmantošana pedagogiskajā procesā;
- Apkopot informāciju par ievāktajiem datiem pēc anketu aizpildīšanas;
- Izstrādāt mēneša plānu izmantojot pasakas integrējot citas mācību jomas, ar mērķi pilnveidot bērnu valodu, paplašināt vārdu krājumu;
- Veikt secinājumus par pasaku nozīmi valodas attīstībā un pilnveidošanā pirmsskolā.

Darba autore izvēlējās šādas pētījuma metodes:

1. Novērošana – “tā ir viena no senākajām metodēm, ar kuras palīdzību var iegūt informāciju par bērna uzvedību. Novērošana ir mērķtiecīgs izziņas process, kurā, ilgstoši vai atkārtoti vērojot, uzzina, secina, izseko, uzmana. Novērošanu kā empīrisku pētniecības metodi lieto, lai iegūtu informāciju, pārbaudītu hipotēzi, teoriju, teorētisko pētījumu patiesumus u.tml.” (Pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīca, lpp.11).

Šajā pētnieciskajā darbā autore izvēlējās strukturētu novērošanas procesu, kas notiek rīta aplī skolotājam lasot / stāstot / dramatizējot pasaku. Darba autore iepriekš sagatavoja

konkrētus novērošanas kritērijus (skatīt 1.pielikumu). Šis process notiek bērniem dabiskā vidē, informāciju pieraksta bez subjektīvas interpretācijas.

Novērošana tika veikta, lai spētu noteikt kā bērni reaģē uz pasakas lasīšanas procesu.

Novērošanas kritēriju mērķi:

- Novērot vai bērni ir ieinteresēti klausīties pirmsskolas skolotājas lasītās pasakas.
- Novērot vai bērni spēj saklausīt un atkārtot dzirdētās skaņas pirmsskolas skolotāja lasītās pasakās.
- Novērot vai bērni pasakas lasīšanas laikā mēģina atkārtot vārdus.
- Novērot vai bērni spēj pirmsskolas skolotājam atbildēt ar vārdiem, kā arī novērot cik daudz vārdu tiek izmantots atbildēs.

Šis novērojums ir nepieciešams, lai varētu izstrādāt mācību plānu pedagogiem integrējot visas mācību jomas ar mērķi pilnveidot valodas attīstību pirmsskolas izglītības pirmā posma bērniem pasaku iepazīšanas procesā.

2.Anketēšana – “tā ir sociālpsiholoģisko pētījumu metode. Anketa parasti satur norādi par anketēšanas mērķiem, instrukciju, jautājumus, iespējamus atbilžu variantus (ne vienmēr), no kuriem respondents izvēlas sev pieņemamo” (Psiholoģijas vārdnīca, lpp.15).

Dotā pētījuma ietvaros, tika veikta anketēšana gan vecākiem, gan pirmsskolas izglītības iestādes pedagogiem. Abām anketējamajām grupām tika izveidotas strukturētas anketas ar iespējamiem atbilžu variantiem: anketa vecākiem (skatīt 2.pielikumu) un anketa pedagogiem (skatīt 3.pielikumu).

Vecāku anketēšanas mērķis bija uzzināt, vai bērniem mājās tiek lasītas pasakas. Cik bieži un kādos apstākļos tās tiek lasītas. Kā arī vai vecāki pārliecinās par to, vai bērns izprot izlasīto pasaku.

Pedagogu anketēšanas mērķis bija uzzināt, vai pirmsskolas pedagogi izmanto pasakas savā darbā, cik bieži tas notiek, vai bērni ir ieinteresēti pedagoga lasījumā. Autore šīs anketas sastādīšanai izmantoja sava novērošanas protokola kritērijus.

3.Pedagoģiskā izmēģinājuma darbība – šī metode tika izvēlēta, jo darba autore savā darbā izstrādāja 3 mēneša plānus izvēloties vienu pasaku visam mēnesim. Vienas pasakas ietvaros integrēt citu mācību jomu sasniedzamos rezultātus. Galveno akcentu uz mēneša plāna izstrādi likt uz valodas attīstību pasaku iepazīšanas procesā. Autore savā darbā izmantoja vispazīstamākās pasakas. Tika izvēlētas trīs pasakas “Namiņš,” “Trīs sivēntiņi,” “Vecīša

cimdiņš”. Šīs pasakas tika izvēlētas, jo tās pazīst visās tautībās, lai bērniem būtu vieglāk tās izprast.

3.2. Pirmreizējā novērošana un tās rezultātu apkopojums.

Šī darba ietvaros autore pirmreizējo pētījumu par pasaku nozīmi bērnu valodas attīstībā un pilnveidošanā veica no 04.03.2024 līdz 12.04.2024. Šajā laika periodā šīs grupas bērniem bija pilni 2 gadi. Pēc autores novērojumiem, tika secināts, ka bērniem ir nepietiekami attīstījusies runa. Šajā laika periodā grupā bija 16 bērni. Grupā bija 9 bērni no latviešu ģimenēm, 6 bērni krievvalodīgie, 1 bērns angļu valodā runājošs. Līdz ar to ņemot vērā šīs grupas valodu dažādību, autore pieņēma lēmumu lasīt bērniem klasiskās visās tautās pazīstamās pasakas. Autore novērošanai izstrādāja tabulu (skatīt 1.pielikumu), kuras aizpildīšanu veica skolotāja palīgs katru reizi, kad autore lasīja bērniem pasakas rīta aplī.

Viens no galvenajiem novērošanas kritērijiem ir tas, vai bērni uzmanīgi klausās pedagoga lasījumā. Lai uz šo kritēriju tiktu sniegta atbilde autore izstrādāja apakškritērijus. Pēc autores novērojumiem 10 bērni emocionāli reaģē uz pasakas tēliem, bet 6 bērni ļoti atturīgi izturās visu pasakas lasīšanas laiku. Bet, kad autore iedot bērniem pētīt grāmatu un tajā pat laikā turpina stāstīt pasaku, tad visi 16 grupas bērni pēta attēlus grāmatā un mēģina atrast grāmatā tos tēlus un darbības, kuras šobrīd stāsta pedagogs. Kad pasaka ir izlasīta, autore turpina vērot bērnus, vai tie nosauc pazīstamus priekšmetus grāmatā un secina, ka 11 šīs grupas bērni ar vārdiem vai žestiem spēj tos nosaukt.

Otrs svarīgākais kritērijs ir vai bērni klausās un atkārto dzirdētās skaņas. Vērojot šo kritēriju, autore secināja, ka 12 bērni atdarina dzīvnieku skaņas. Tas notiek, kad skolotāja savā lasījumā min vilku, tad bērni kopā sāk tēlot vilka balsi (Uuuuuuu), kad autore min sivēntiņus (bērni atdarina ruk-ruk-ruk). Autore ir secinājusi, ka pēc skolotājas aicinājuma 9 bērni pareizi izrunā / atkārto skaņas, bet 7 bērni klusē, un ja skolotāja kādu palūdz individuāli, tad bērns noslēdzas, noslēpj acis un nevēlas sadarboties. Toties visi 16 grupas bērni labprātīgi atdarina dabas skaņas, piem.vēja šalkoņu, lapu čaukstēšanu, lietus pilēšanu.

Trešais kritērijs ir orientēts novērot vai bērni atkārto un atdarina biežāk dzirdētos vārdus. Autore secināja, ka tikai 7 grupas bērni spēj atkārtot pasaku tēlu nosaukumus. Bet vēl mazāk, tikai 4 grupas bērni spēja atkārtot pasaku tēlu galvenās darbības. Skolotāja aicināja bērnus atkārtot vārdu savienojumus, un diemžēl autore secināja, ka tikai 2 šīs grupas bērni mēģināja tos atkārtot.

Pēc autores domām svarīgākais kritērijs ir novērot, vai bērni atbild uz jautājumiem. Šīs grupas bērni ir versti uz dialogu, bet 10 grupas bērni centās atbildēt uz uzdotajiem jautājumiem ar žestiem, tikai 6 bērni sāk lietot runu. Un šie 6 bērni atbild ar dažiem vārdiem, neizmanto tikai “Jā” vai “Nē”. Šīs grupas viena meitene jau aktīvi iesaistās ar skolotāju dialogā, uzdot jautājumus un atbild uz tiem.

Noslēdzot šo apakšnodaļu, darba autore ir secinājusi, ka šai grupā ir viena meitene, kura aktīvi izmanto runu, valodu kā saziņas līdzekli. Bērni ir ļoti ieinteresēti pasaku iepazīšanas procesā, bet pasakām ir jābūt vizualizētām, jo pilnīgi visi grupas bērni aktīvi darbojās ar grāmatu. Kā arī bērni ļoti labi pārzin dabas skaņas. Autore secina, ka pasakas bērniem netiek lasītas pietiekamā daudzumā, jo bērnu uzmanības noturēšana uz pasaku tēliem ir diezgan problemātiska, bērni nepievērš uzmanību pasaku tēlu darbībām, kā arī pasaku tēlu nosaukumiem.

3.3. Aptauju rezultātu apkopošana.

Pirmo aptauju autore veica vecākiem, lai spētu izprast vai pasakas mājās tiek lasītas, vai tās tiek izrunātas ar bērniem, vai vecāki runā ar bērniem par pasakām un to varoņiem.

Vai Jūs mājās lasāt bērniem pasakas?

Pēc aptauju datiem tikai 2 bērniem vecāki mājās lasa pasakas. 8 bērniem vecāki dažreiz lasa pasakas, 7 bērniem vecāki lasa pasakas bieži, un 2 bērniem pasakas mājās netiek lasītas vispār.

Vai Jūsu bērns emocionāli reaģē uz pasakas tēliem?

Uz šo jautājumu 7 vecāki atbildēja, ka bērni tikai dažreiz emocionāli reaģē uz pasakas tēliem, 5 bērni bieži reaģē, 4 bērni katru lasīšanas reizi emocionāli reaģē un 3 bērni pēc aptaujas rezultātiem uz pasakas tēliem nekādi nereaģē.

Vai Jūsu bērns lasīšanas procesā pēta grāmatu un nosauc pazīstamus priekšmetus/tēlus ?

9 bērni pēc aptaujas rezultātiem lasīšanas procesā pēta grāmatu un nosauc pazīstamus tēlus, priekšmetus. 5 bērni grāmatu pēta bieži, 4 bērni dažreiz, un 1 bērns grāmatu nepēta.

Vai Jūsu bērns lasīšanas procesā atkārti darbības, ko darīja galvenie pasaku tēli?

Diezgan interesenti autorei likās rezultāti uz šo jautājumu, jo vislielākajam bērnu skaitam 6 atbilde bija nē. Dažreiz un bieži bija vienāds skaits 5, un 3 bērni atkārti galveno varoņu darbības.

Vai Jūs pārrunājat pasaku ar bērniem?

Uz šo jautājumu 8 vecāki atbildēja, ka to dara dažreiz. 5 vecāki bieži pārrunā pasaku ar saviem bērniem, 4 vecāki to dara, katru reizi pēc pasakas izlasīšanas. Bet 2 vecāki to vispār nedara.

Vai bērns stāsta pasakas arī Jums?

Pēc autores domām ļoti aktuāls jautājums ir vai bērni paši stāsta vecākiem pasakas. 7 bērni to dara dažreiz, 4 bērni to dara bieži, 2 bērni katru reizi vecākiem stāsta pasakas, un 6 bērni nestāsta vecākiem pasakas.

Vai bērns stāsta Jums kādu pasaku ir dzirdējis pirmsskolas izglītības iestādē?

10 bērni mājās nestāsta par pasakām, kuras ir dzirdējuši pirmsskolā, bieži un dažreiz ir vienāds bērnu skaits 4 bērni un 1 bērns katru reizi nākot mājās no pirmsskolas stāsta vecākiem, kādu pasaku ir dzirdējis.

Kā Jūs uzskatiet vai pasakas ietekmē Jūsu bērna valodas attīstību?

Diezgan interesanti autorei bija novērot atbildi uz pēdējo jautājumu, kurā 14 bērnu vecāki atzīst, ka pasaku lasīšana ietekmē bērnu valodas attīstību, kaut gan paši vecāki lielāka daļa respondentu ir atbildējuši, ka to dara tikai dažreiz. 3 vecāki nav aizdomājušies, par šo jautājumu un 2 vecāki domā, ka pasaku lasīšana pilnīgi neietekmē valodas attīstību.

Otro aptauju autore veica izglītības iestādē aptaujājot šīs iestādes pedagogus, lai veiktu secinājumus, vai pasakas tiek izmantotas nodarbībās, vai tas notiek ikdienā un kā bērni reaģē uz pasaku lasīšanu pirmsskolā.

Jūs pasakas izmantojat plānojot mēneša plānu pirmsskolā?

Aptaujājot šīs iestādes pedagogus, no 12 grupām tikai 1 pedagogs pasakas izmanto katru reizi plānojot mēneša plānu, 8 pedagogi pasakas izmanto bieži un 3 pedagogi to dara dažreiz.

Jūs bērniem lasāt pasakas?

Toties katru dienu lasa pasakas 5 pedagogi, 6 pedagogi to dara bieži un viens pedagogs dažreiz.

Lasot pasakas bērni emocionāli reaģē uz pasakas tēliem?

Pedagogi pēc aptaujas rezultātiem ar vienādu skaitu 5 ir atbildējuši, ka bieži un katru reizi bērni emocionāli reaģē uz pasakas tēliem, bet 2 pedagogi atzīst, ka tas notiek tikai dažreiz.

Bērni pēta attēlus grāmatā?

7 pedagogi atzīst, ka bērni katru reizi pēta grāmatas un 5 pedagogi secina, ka tas notiek bieži.

Bērni skatās grāmatu un nosauc pazīstamus priekšmetus?

Uz šo jautājumu 3 pedagogi ir atbildējuši katru reizi, 8 pedagogi atzīst, ka tas ir bieži un tikai viens pedagogs secina, ka tas notiek reti.

Bērni atdarina dzīvnieku skaņas (dzīvnieku, kuri ir minēti pasakā)?

2 pedagogi piekrīt, tam ka bērni katru reizi atdarina pasakā dzirdēto dzīvnieku skaņas, 6 pedagogi secina, ka tas notiek bieži, un 4 pedagogi ir atbildējuši, ka skaņas atdarina tikai dažreiz.

Bērni pareizi izrunā dzirdētās skaņas?

Pēc aptaujas rezultātiem tikai viens pedagogs atzīst, ka bērni pareizi izrunā dzirdētās skaņas, 5 pedagogi atzīsta, ka tas notiek bieži, 6 pedagogi, ka tas ir tikai dažreiz.

Vai bērni atdarina skaņas, kādas ir dabā un minētas pasakā (piem.šalko vējš, līst lietus, čaukst lapas)?

Uz šo jautājumu vai bērni atdarina skaņas, kādas ir dabā un minētas pasakā (piem.šalko vējš, līst lietus, čaukst lapas) 1 pedagogs ir atbildējis, ka katru reizi, 7 pedagogi apgalvo, ka bērni atdarina skaņas bieži, bet 4 pedagogi apgalvo, ka bērni dažreiz atdarina skaņas.

Bērni atkārtoti pasaku tēlu nosaukumus?

Pasaku tēlu nosaukumus bērni atkārtoti 3 aptaujātiem pedagogiem, 7 pedagogiem bērni atkārtoti bieži un 2 pedagogiem tikai dažreiz.

Bērni atkārtoti, ko darīja galvenie pasaku tēli?

2 pedagogi pēc aptauju rezultātiem piekrīt, ka bērni katru reizi atkārtoti ko darīja galvenie pasaku varoņi, 6 pedagogi secināja, ka to dara bieži, 2 pedagogi secina, ka dažreiz un 2 pedagogi ir secinājuši, ka bērni neatkārtoti pasakas varoņu darbības.

Bērni atdarina skolotājas teiktos vārdu savienojumus?

Uz šo jautājumu 1 pedagogs atbildēja, ka bērni to dara katru reizi, 7 pedagogi apgalvo, ka bērni to dara bieži un 4 pedagogi apgalvo, ka bērni to dara dažreiz.

Bērni atbild uz jautājumu ar žestiem?

Klausoties pasaku bērni atbild uz pedagoga jautājumiem ar žestiem, vienam pedagogam tas notiek katru reizi, 4 pedagogiem bieži un 7 tas notiek tikai dažreiz.

Bērni atbild uz jautājumu ar dažiem vārdiem.

Šajā jautājumā divi pedagogi secina, ka tas notiek katru reizi, 5 pedagogiem bērni atbild bieži, 4 dažreiz, bet vienam pedagogam bērni neatbild.

Bērni atbild uz jautājumu un jautā?

Diviem pedagogiem bērni iesaistās pasakas lasīšanā un gan paši jautā, gan atbild uz jautājumiem, 4 pedagogiem bērni aktīvi iesaistās bieži, 5 pedagogiem tikai dažreiz, bet vienam pedagogam bērni vēl neatbild un neuzdod jautājumus.

Vai uzmanīgāk pasakas klausās bērni, kuriem pasakas tiek lasītas mājās?

Praktiski visi aptaujātie pedagogi, tie ir 11 cilvēki apgalvo, ka pasakas uzmanīgāk klausās bērni, kuriem mājās pasakas tiek lasītas, bet viens pedagogs no aptaujātiem par šādu jautājumu nav aizdomājies.

Noslēdzot šo apakšnodaļu apkopojot atbildes darba autore ir secinājusi, ko aptaujā sniedza vecāki, autore ir secinājusi, ka vecāki atzīst pasaku pozitīvo ietekmi uz bērna valodas attīstību, bet diemžēl lielākā daļa vecāku pasakas saviem bērniem lasa bieži, bet tas nav regulāri un līdz ar to šī metode mājās bērniem nesniedz pilnvērtīgu atbalstu valodas apguvē. Pēc aptauju datiem kopā 10 vecāki (tā ir lielākā daļa) reti vai vispār nepārrunā ar bērniem pasaku, līdz ar to varam secināt, ka bērni pasaku var arī neizprast, neieklausīties un vārdi, kuri nav saprotami tā arī paliek nesaprotami.

Apkopojot pedagogu sniegtās atbildes, autore secināja, ka vienam pedagogam ir izdevies pasaku lasīšanas metodi iekļaut mācību programmā, un spriežot pēc šī pedagoga atbildēm šīs grupas bērni katru reizi lasot pasaku ir uzmanīgi, emocionāli atvērti pasakā notiekošajā, bērni aktīvi runā un uzdot jautājumus, pēta grāmatu, aktīvi iesaistās visos pedagoga piedāvātajās aktivitātēs. Un ir arī pretēji rezultāti, kurā bērni neiesaistās pasakas lasīšanas metodē, nav atvērti darboties ar piedāvātām aktivitātēm, šī pedagoga darbā bērni aktīvi pēta grāmatu, bet valodas attīstība pasakas lasīšanas laikā nenotiek, tā vairāk ir kā izklaide bērniem, autore pieļauj domu, ka šis pedagogs lasa pasakas tikai pirms miega un pasakas nepārrunā ar bērniem. Bet kopumā pēc šīs aptaujas autore ir secinājusi, ka pedagogi pasakas lasīšanas metodi izmanto diezgan daudz un aktīvi, bet šī metode ir kā papildinājums pedagoga darbam, nevis kā pamats mēneša plāna izveidē.

3.4. Pasaku izmantošana pedagogiskajā procesā.

Septembra mēneša plāns (pasaka “Namiņš”).

Bērnu vecums: 3-4 gadi

Mēneša temats: Kas tajā namiņā dzīvo?

Ziņa bērnam: Es iepazīstu un saprotu pasaku, kā arī iemācos jaunus vārdus caur tām!

Tikumi /vērtības (pasvītro tematam atbilstošo)

Atbildība, Centība, Drosme, Godīgums, Gudrība, Laiņība, Līdzcietība, Mērenība, Savaldība, Solidaritāte, Taisnīgums, Tolerance.

Precizētie sasniedzamie rezultāti caurviju prasmēm:

Kritiskā domāšana un problēmrisināšana - Nosaka pazīstamu situāciju, notikumu cēloņus un sekas.

Jaunrade un uzņēmējspēja - Bērns izdomā vairākas risinājuma iespējas ierastu darbību veikšanai.

Pašvadīta mācīšanās - Mācās izvirzīt savas darbības mērķi, plānot darbību, lai īstenotu ieceri, darbojas patstāvīgi.

Sadarbība - Mācās strādāt, izvirzot kopīgu mērķi.

Pilsoniskā līdzdalība - Mācās darboties videi draudzīgi, izvēloties darbam atbilstošus resursus un saudzīgi tos lietojot.

Digitālā prasība - Bērns mācās atšķirt virtuālo pasauli no reālās.

Precizētie sasniedzamie rezultāti mācību jomām:

Valodu mācību joma –

1. Ieinteresēti klausās pedagoga stāstījumā, lasījumā – klausās pasaku.
2. Nosauc pasakā darbojošās personas.
3. Atšķir un nosauc pirmo skaņu vārdā.
4. Klausās dažādās intonācijās izrunātu tekstu.
5. Atbild uz jautājumiem par teksta saturu.
6. Trenē runas artikulāro aparātu.
7. Papildina vārdu krājumu.

Dabaszinātņu mācību joma –

1. Izvēlas, veido, būvē dažādus objektus no plastmasas, papīra, akmens, koka priekšmetiem.
2. Īsi raksturo dabas parādības (stiprs vējš, līst lietus, migla).

Matemātikas mācību joma –

1. Praktiski darbojas ar dažāda garuma, platuma un ietilpības priekšmetiem (uzliek, ieliek).
2. Veic darbības ar dažādiem priekšmetiem telpā attiecībā pret sevi vai objektu – novieto virs, zem, aiz, pie, blakus.
3. Praktiski darbojas ar skaitāmo materiālu, izzinot skaitļa sastāvu.

Sociālā un pilsoniskā mācību joma –

1. Izrāda vēlmi un rotaļājas nelielā grupā.
2. Mācās nolikt vietā paņemtās lietas – grupas telpā noliek vietā paņemtās rotaļlietas.
3. Pēc cita bērna vai skolotāja aicinājuma sāk rotaļāties pāri ar otru bērnu.

4. Sagatavo un novāc darba virsmu.

Kultūras izpratnes un pašizpaušme mākslā mācību joma –

1. Runā skaitāmpantus – sasveicināšanās dzejolītis.
2. Rada un īsteno savu ieceri zīmējumā, gleznojumā, veidojumā, kolāžā.

Tehnoloģiju mācību joma –

1. Mācās apstrādāt veselīgus pārtikas produktus (mazgāt, griezt, lobīt) pirms to lietošanas uzturā.
2. Izvēlas vienu piemērotāko variantu savas ieceres īstenošanai.
3. Izvēlas nepieciešamos materiālus, patstāvīgi vai kopā ar pieaugušo sagatavo tos.
4. Veido no veidošanas materiāla regulāras vai neregulāras formas, veltnē, izvelk detaļas no vienas pikas.
5. Savieno atsevišķas detaļas.

Veselības un fiziskās aktivitātes mācību joma –

1. Zina, ka jāievēro dienas režīms (laikus jāiet gulēt, jāēd regulāri – noteiktās ēdienreizēs).
2. Zina, ka jāgērbjas atbilstoši laikapstākļiem.
3. Apgūst spēli “Visi dara tā...”.

1.nedēļa. Aktualizācija

Pirmajā dienā pedagogs atgādina bērniem par iekšējās kārtības noteikumiem, izstāsta dienas režīmu. Pedagogs dramatisē pasaku “Namiņš”. Iepriekš pedagogs ir sagatavojis vizuālu materiālu, darbojošos tēlus un namiņu. Pēc dramatisācijas pedagogs piedāvā kopīgi uzbūvēt vienu lielu namiņu ārā, kur varēs bērni rotaļāties un iztēloties sevi kā pasakas varoņus. Pēta kopā ar bērniem kalendāru - iepazīst kāds ir mēnesis, nedēļa. Pedagogs iepazīstina bērnus ar kalendāru. Vienoju kopā, ka kopīga namiņa būvei būs nedēļa (saskaita 5 dienas).

Bērni ārā būvē namiņu. Bērnu dārza teritorijā ir izveidoti vigvami, bērni meklējot zarus, koka lapas liek apkārt vigvamam, veidojot sienas.

Precizētie sasniedzamie rezultāti šai nedēļai:

Valodas mācību joma: Ieinteresēti klausās pedagoga stāstījumā, lasījumā – klausās pasaku.

Valodas mācību joma: Trenē runas artikulāro aparātu.

Valodas mācību joma: Nosauc pasakā darbojošās personas.

Valodas mācību joma: Papildina vārdu krājumu.

Dabaszinātņu mācību joma: Izvēlas, veido, būvē dažādus objektus no plastmasas, papīra, akmens, koka priekšmetiem.

Sociālā un pilsoniskā mācību joma: Izrāda vēlmi un rotaļājas nelielā grupā.

Kultūras izpratnes un pašizpausme mākslā mācību joma: Runā skaitāmpantus – sasveicināšanās dzejolītis.

Matemātikas mācību joma: Praktiski darbojas ar dažāda garuma, platuma un ietilpības priekšmetiem (uzliek, ieliek).

Veselības un fiziskās aktivitātes mācību joma: Zina, ka jāievēro dienas režīms (laikus jāiet gulēt, jāēd regulāri – noteiktās ēdienreizēs).

Bērni papildina savu vārdu krājumu:

muša – spindzene, blusa – delvere, ods – dzinkstētājs, pelīte – sīkzobīte, varde – kurkstētāja, zaķis – vieglkājis, lapsiņa – māsiņa, vilks diženais kuplastis, lācis – ķepainis.

2.nedēļa. Apjēgšana

Pedagogs turpina dramatisēt pasaku “Namiņš”. Pēc vēlmes dramatisācijai pievienojas aktīvākie bērni. Pedagoģs ierosina veselīgu nedēļu, turpina pētīt kalendāru un novērot dabas parādības. Pedagoģs iepazīstina bērnus ar rudens ražu, tuvākajā apkārtnē – ābols, bumbieris. Pedagoģs sasaista augļus ar pasakas varoņiem, stāstot par pasakas varoņiem šāds ēdiens garšo un ir sastopams mežā. Pedagoģs piedāvā tos izpētīt un nogaršot. Nedēļas garumā tiek pētīti āboli un bumbieri. Nedēļas beigās pedagoģs piedāvā bērniem nogaršot augļus, sagriezt tos salātos.

Precizētie sasniedzamie rezultāti šai nedēļai:

Valodas mācību joma: Ieinteresēti klausās pedagoga stāstījumā, lasījumā – klausās pasaku.

Valodas mācību joma: Klausās dažādās intonācijās izrunātu tekstu.

Valodas mācību joma: Trenē runas artikulāro aparātu.

Valodas mācību joma: Papildina vārdu krājumu.

Dabaszinātņu mācību joma: Īsi raksturo dabas parādības (stiprs vējš, līst lietūs, migla).

Sociālā un pilsoniskā mācību joma: Sagatavo un novāc darba virsmu.

Tehnoloģiju mācību joma: Mācās apstrādāt veselīgus pārtikas produktus (mazgāt, griezt, lobīt) pirms to lietošanas uzturā.

Tehnoloģiju mācību joma: Zina, ka jāģērbjas atbilstoši laikapstākļiem.

Matemātikas mācību joma: Veic darbības ar dažādiem priekšmetiem telpā attiecībā pret sevi vai objektu – novieto virs, zem, aiz, pie, blakus.

Bērni papildina savu vārdu krājumu:

rudens raža - augļi - ābols, bumbieris; produktu apstrāde – mazgāt augļus, griezt augļus, lobīt augļus no mizām; dabas parādības – līst lietūs, migla, vējš.

3.nedēļa. Apjēgšana

Pedagogs turpina dramatisēt pasaku “Namiņš”. Pēc vēlmes dramatisācijai pievienojas bērni. Dramatisējot pasaku pedagogs uzsver vārdu pirmās skaņas. Bērni klausās un mēģina izprast pirmās skaņas vārdos. Pedagogs aicina bērnus izgatavot pasakas varoņus. Pedagogs piedāvā bērniem pašiem izdomāt kā var izveidot pasakas tēlus, kā vienu no variantiem piedāvā plastilīnu. Bērni nedēļas ietvaros veido pasakas tēlus. Bērni aktīvi darbojas ar izveidotiem pasakas tēliem, ar to palīdzību mācās skaitļa sastāvu.

Precizētie sasniedzamie rezultāti šai nedēļai:

Valodas mācību joma: Ieinteresēti klausās pedagoga stāstījumā, lasījumā – klausās pasaku.

Valodas mācību joma: Atšķir un nosauc pirmo skaņu vārdā.

Matemātikas mācību joma: Praktiski darbojas ar skaitāmo materiālu, izzinot skaitļa sastāvu.

Sociālā un pilsoniskā mācību joma: Mācās nolikt vietā paņemtās lietas – grupas telpā noliek vietā paņemtās rotaļlietas.

Tehnoloģiju mācību joma: Izvēlas vienu piemērotāko variantu savas ieceres īstenošanai.

Tehnoloģiju mācību joma: Izvēlas nepieciešamos materiālus, patstāvīgi vai kopā ar pieaugušo sagatavo tos.

Tehnoloģiju mācību joma: Veido no veidošanas materiāla regulāras vai neregulāras formas, veltnē, izvelk detaļas no vienas pikas.

Tehnoloģiju mācību joma: Savieno atsevišķas detaļas.

Veselības un fiziskās aktivitātes mācību joma: Apgūst spēli “Visi dara tā...”.

Bērni mācās dzirdēt pirmās skaņas vārdos, pasaku tēlu nosaukumos:

muša – M; spindzene – S; blusa – B; delvere – D; ods – O; dzinkstētājs – Dz; pelīte – P; sīkzobīte – S; varde – V; kurkstētāja – K; zaķītis – Z; vieglkājis – V; lapsiņa – L; māsiņa – M; vilks – V; diženais – D; kuplastis – K; lācis – L; ķepainis – Ķ.

4.nedēļa. Refleksija

Pedagogs aicina bērnus darboties ārā. Šīs nedēļās ietvaros, pedagogs palīdz bērniem sekot līdzī laikam, bet bērni patstāvīgi cenšas ievērot dienas režīmu. Bērni, kuri vēlas dramatisēt pasaku, nepieciešamības gadījumā pedagogs palīdz bērniem dramatisācijā. Pedagogs turpina likt uzsvaru uz vārda pirmām skaņām, lai bērni nostiprina klausīšanās prasmi. Bērni ņem ārā savus veidotos pasaku tēlus, patstāvīgi pēc nodarbības rotaļājas ar tām un dramatisē pasaku, pie iepriekš izveidotā namiņa. Pedagogs maksimāli neiejaucas bērnu brīvā rotaļā, rosinot bērnu

pašu iztēli kā pielietot izgatavotos pasaku tēlus. Pedagoģs tikai mudina rotaļāties ar pasaku tēliem un namiņu. Sliktos laika apstākļos, pedagoģs aicina bērņus veidot glezņas par pasaku un to varoņiem. Grupas telpā ir novietoti brīvi pieejamas lapas, krāsainie zīmuli, krītiņi, krāsas. Nedēļa ir veltīta bērņū brīvai darbošanās gan grupā un gan ārā.

Precizētie sasniedzamie rezultāti šai nedēļai:

Valodas mācību joma: Ieinteresēti klausās pedagoģa stāstījūmā, lasījūmā – klausās pasaku.

Valodas mācību joma: Atbild uz jautājūmjiem par teksta saturu.

Kultūras izpratņes un pašizpaušme mākslā mācību joma: Rada un īsteno savū iecerī zīmējūmā, glezņojūmā, veidojūmā, kolāžā.

Sociālā un pilsoniskā mācību joma: Pēc cita bērņa vai skolotāja aicinājūma sāk rotaļāties pārī ar otru bērņū.

Veselības un fiziskās aktivitātes mācību joma: Zina, ka jāievēro dienas režīms (laikus jāiet gulēt, jāēd regulāri – noteiktās ēdienreizēs).

Veselības un fiziskās aktivitātes mācību joma: Apgūst spēli “Visi dara tā...”.

Oktobra mēneša plāns (pasaka “Trīs sivēntiņi”).

Bērņū vecums: 3-4 gadi

Mēneša temats: Reiz dzīvoja trīs sivēntiņi...

Ziņa bērņam: Es dramatizēju pasaku un iemācos jaunus vārdus caur tām!

Tikumi /vērtības (pasvītro tematam atbilstošo)

Atbildība, Centība, Drosme, Godīgums, Gudrība, Laipnība, Līdzcietība, Mērenība, Savaldība, Solidaritāte, Taisnīgums, Tolerance

Precizētie sasniedzamie rezultāti caurviju prasmēm:

Kritiskā domāšana un problēmrisināšana - Formulē vienkāršas sakarības un darbību – tuvākajā apkārtnē atrasto dabas materiālu pielietojums.

Jaunrade un uzņēmēj spēja - Vēlas apgūt jaunas prasmes.

Pašvadīta mācīšanās - Mācās paveikt uzticēto pienākumu – cenšas pabeigt patstāvīgi uzdoto darbu līdz galam rūpīgi, saprot uzdevumu.

Sadarbība - Mācās strādāt, izvirzot kopīgu mērķi.

Pilsoniskā līdzdalība - Mācās darboties videi draudzīgi, izvēloties darbam atbilstošus resursus un saudzīgi tos lietojot.

Digitālā pratība - Bērņš mācās atšķirt virtuālo pasauli no reālās.

Precizētie sasniedzamie rezultāti mācību jomām:

Valodu mācību joma –

1. Ieinteresēti klausās pedagoga stāstījumā, lasījumā – klausās pasaku.
2. Nosauc pasakā darbojošās personas.
3. Stāsta par sižetiskajā attēlā redzamo.
4. Klausās un runā dažādās intonācijās izrunātu tekstu.
5. Atbild uz jautājumiem, nosaucot priekšmetus, dzīvas būtnes, darbības.
6. Trenē runas artikulāro aparātu.
7. Papildina vārdu krājumu.

Dabaszinātņu mācību joma –

1. Darbojas kopā ar pieaugušo – vāc tuvākajā apkārtnē zarus, akmeņus.
2. Vēro un nosauc dažādas dabas parādības – lietus, krīt lapas, sākas rudens.

Matemātikas mācību joma -

1. Saliek ritmisku rindu (sakārtojumus) dažādos virzienos – horizontāli, vertikāli vai pa diagonāli.
2. Turpina iesākto ritmisko rindu.
3. Ciparu kartīti pieliek pie atbilstošas priekšmetu kopas – atkārto skaitu līdz 3.

Sociālā un pilsoniskā mācību joma –

1. Pēc cita bērna vai skolotāja aicinājuma sāk rotaļāties pārī ar otru bērnu vai nelielā grupā.
2. Mācās nolikt vietā paņemtās lietas – grupas telpā noliek vietā paņemtās rotaļlietas.
3. Darbojas ar paša izvēlētiem un piedāvātiem galda piederumiem – nazis, dakša.
4. Sagatavo un novāc darba virsmu.
5. Trenē sevis prezentēšanas iemaņas.

Kultūras izpratnes un pašizpaušme mākslā mācību joma –

1. Runā skaitāmpantus – sasveicināšanās dzejolītis.
2. Piedalās dzirdētā teksta fragmenta dramātizācijā, spēlējot kādu lomu (paša izvēlētu vai pēc skolotāja pamudinājuma).
3. Iepazīst kultūras izpaušmi – teātris, iepazīstas ar profesiju aktieris.

Tehnoloģiju mācību joma –

1. Vienmērīgi noklāj ar līmi savienojamās detaļas – uzklāj PVA līmi.
2. Piespiež uzlikto detaļu un pārlicinās, vai tā ir pielīmēta.
3. Izvēlas materiālus noteikta objekta konstruēšanai – būvē kociņu, akmeņu, salmu mājas (iekštelpā un ārā).

4. Izgriež vienkāršu formu (apaļu, stūrainu).

Veselības un fiziskās aktivitātes mācību joma –

1. Mācās apzināties traumu gūšanas iespējas ikdienā un izvairīties no tām – iepazīstas ar lielā laukumiņa kāpšanas konstrukcijām.

2. Veic ar personīgo higiēnu saistītas darbības sev pieņemamā tempā – uzklāj zobu pastu, tīra zobus pirms miega.

3. Apgūst spēli “Namiņš deg”.

1.nedēļa. Aktualizācija

Pedagogs dramatisē pasaku “Trīs sivēntiņi”. Sagatavo dramatisācijai nepieciešamos vizuālos materiālus.

Precizētie sasniedzamie rezultāti šai nedēļai:

Valodas mācību joma: Ieinteresēti klausās pedagoga lasījumā – klausās pasaku “Trīs sivēntiņi”.

Valodu mācību joma: Trenē runas artikulāro aparātu.

Valodu mācību joma: Papildina vārdu krājumu.

Valodas mācību joma: Atbild uz jautājumiem, nosaucot priekšmetus, dzīvas būtnes, darbības.

Dabaszinātņu mācību joma: Darbojas ar pieaugušo – iepazīst tuvākajā apkārtnē dabas materiālus – salmi, zari, akmeņi.

Tehnoloģiju mācību joma: Vienmērīgi noklāj savienojamās detaļas ar PVA līmi, piespiež uzlikto detaļu un pārlicinās, vai tā ir pielīmēta.

Tehnoloģiju mācību joma: Izvēlas materiālus noteikta objekta konstruēšanai – būvē kociņu, akmeņu, salmu mājas (iekštelpā un ārā).

Kultūras izpratnes un pašizpausme mākslā mācību joma: Runā skaitāmpantus – sasveicināšanās dzejolītis.

Sociālā un pilsoniskā mācību joma: Sagatavo un novāc darba virsmu.

Veselības un fiziskās aktivitātes mācību joma: Veic ar personīgo higiēnu saistītas darbības sev pieņemamā tempā – uzklāj zobu pastu, tīra zobus pirms miega.

Pēc dramatisācijas pedagogs piedāvā bērniem palīdzēt sivēntiņiem ar māju būvniecību, ko vilks ir nopūtis. Pēta kopā ar bērniem kalendāru - iepazīst kāds ir mēnesis, nedēļa. Vienošanas cik ilgu laika periodu būvēs mājas, saskaita kopā ar skolotāju cik dienas ir nepieciešamas būvniecībai (kopā būvniecībai ir 5 dienas). Trīs dienas bērni darbojas ar māju būvniecību, vēl divas dienas veido dekorācijas dramatisācijai (kokus, krūmus, mežu apkārt sivēntiņu mājām). Šīs nedēļas ietvaros bērni praktiski darbojas ar dabas materiāliem, iepazīst dažādus dabas

materiālus, apgūst līmēšanas secību. Šīs nedēļas laikā bērni aktīvi trenē runas artikulācijas aparātu.

Bērni papildina savu vārdu krājumu ar dabas materiālu nosaukumu sinonīmiem:

zars – žagars – kociņš – mietiņš;

akmeņi – akmentiņi – ieži (akmeņu veidojumi) – oļi (mazi akmentiņi) – grants (mazi, smalki akmeņi) – šķembas (sasmalcināti akmeņi);

salmi – stieбри (graudaugu stublāji) – kūla (novecojis vārds) – salmāji (salmu kaudze).

2.nedēļa. Apjēgšana

Pedagogs ar bērnu palīdzību dramatisē pasaku “Trīs sivēntiņi”.

Precizētie sasniedzamie rezultāti šai nedēļai:

Valodu mācību joma: Klausās un atkārto dažādās intonācijās izrunāto tekstu.

Valodu mācību joma: Trenē runas artikulāro aparātu.

Valodu mācību joma: Papildina vārdu krājumu.

Valodas mācību joma: Atbild uz jautājumiem, nosaucot priekšmetus, dzīvas būtnes, darbības.

Matemātikas mācību joma: Saliek ritmisku rindu no āboliem.

Dabaszinātņu mācību joma: Vēro un nosauc dažādas dabas parādības – lietus, krīt lapas, sākas rudens.

Sociālā un pilsoniskā mācību joma: Darbojas ar paša izvēlētiem un piedāvātiem galda piederumiem – saprot naža pielietojumu un nepieciešamību ar rīkoties uzmanīgi.

Sociālā un pilsoniskā mācību joma: Pēc cita bērna vai skolotāja aicinājuma sāk rotaļāties pārī ar otru bērnu vai nelielā grupā.

Veselības un fiziskās aktivitātes mācību joma: Veic ar personīgo higiēnu saistītas darbības sev pieņemamā tempā – uzklāj zobu pastu, tīra zobus pirms miega.

Veselības un fiziskās aktivitātes mācību joma: Mācās apzināties traumu gūšanas iespējas ikdienā un izvairīties no tām – iepazīstas ar lielā laukumiņa kāpšanas konstrukcijām.

Šīs nedēļas ietvaros pedagogs turpina dramatisēt pasaku “Trīs sivēntiņi”, izmantojot dažādas intonācijas. Dramatisācijā kopā ar skolotāju piedalās aktīvākie bērni, tēlojot kādu no pasakas tēliem. Pedagogs šīs nedēļas ietvaros veicina bērnos vērot dabas parādības, konstatēt rudens pazīmes. Tiek izrunāts, par rudenī iespējamām traumām āra laukumiņā (slapjš kalniņš, slidena virsma utt.). Tiek izrunāta nepieciešamība sagatavot ražu ziemas glabāšanai. Tiek piedāvāts bērniem kaltēt ābolus, gan sev, gan pasaku tēliem. Bērniem iemāca ievērot secību, ritmisko rindu, liekot grieztus ābolus, jo tikai vienādi sagriezti un rūpīgi izvietoti āboli uz paplātes tiek ievietoti dehidratorā (bērni izprot, ka lieli gabali nelien iekšā).

Šajā nedēļā bērni apgūst prasmi darboties ar nazi. Tā kā tiek strādāts ar nazi, pedagogs izrunā drošības noteikumus darbojoties ar to.

Bērni papildina savu vārdu krājumu:

lietus – slapjš – slidens - auksts; nazis – sadales dēlis; svaigs ābols – kaltēts ābols;

3.nedēļa. Apjēgšana

Precizētie sasniedzamie rezultāti šai nedēļai:

Valodu mācību joma: papildina vārdu krājumu.

Valodu mācību joma: nosauc darbojošās personas.

Valodu mācību joma: trenē runas artikulāro aparātu.

Valodas mācību joma: Atbild uz jautājumiem, nosaucot priekšmetus, dzīvas būtnes, darbības.

Tehnoloģiju mācību joma: Izgriež vienkāršu formu – stūrainu un apaļu.

Tehnoloģiju mācību joma: Piespiež uzlikto detaļu un pārliecinās, vai tā ir pielīmēta.

Matemātikas mācību joma: Ciparu kartīti pieliek pie atbilstošas priekšmetu kopas – atkārtoto skaitu līdz 3.

Sociālā un pilsoniskā mācību joma: Trenē sevis prezentēšanas iemaņas.

Sociālā un pilsoniskā mācību joma: Pēc cita bērna vai skolotāja aicinājuma sāk rotaļāties pāri ar otru bērnu vai nelielā grupā.

Veselības un fiziskās aktivitātes mācību joma: Veic ar personīgo higiēnu saistītas darbības sev pieņemamā tempā – uzklāj zobu pastu, tīra zobus pirms miega.

Veselības un fiziskās aktivitātes mācību joma: Apgūst spēli “Namiņš deg”.

Šīs nedēļas ietvaros bērni paši sev izgatavo maskas dramaturģijai. Bērni sadalās komandās kā nākošo nedēļu rādīs teātri. Kad bērni ir sadalījušies komandās veido katrs sev individuāli masku. Bērni izvēlas, kā rotās sava pasakas tēla masku. Bērni ar pedagoga palīdzību dramaturģē pasaku, mainoties ar lomām. Gatavo teātra izrādei telpu, saliekot krēsliņus, novietojot izveidotās dekorācijas.

Bērni papildina savu vārdu krājumu:

skatuve – zāle – teātra izrāde; aktieris – mākslinieks; maska – tērps.

4.nedēļa. Refleksija

Precizētie sasniedzamie rezultāti šai nedēļai:

Valodu mācību joma: Stāsta sižetisko pasaku.

Valodu mācību joma: Klausās un runā dažādās intonācijās tekstu.

Valodu mācību joma: Vārdu krājuma papildināšana ar jauniem vārdiem (skatuve, kulises, izrāde).

Valodas mācību joma: Atbild uz jautājumiem, nosaucot priekšmetus, dzīvas būtnes, darbības.

Matemātikas mācību joma: Turpina iesākto ritmisko rindu.

Kultūras izpratnes un pašizpaušme mākslā mācību joma: Piedalās dzirdētā fragmenta dramaturģijā.

Kultūras izpratnes un pašizpaušme mākslā mācību joma: Iepazīst kultūras izpaušmi – teātris, iepazīstas ar profesiju aktieris.

Sociālā un pilsoniskā mācību joma: Pēc cita bērna vai skolotāja aicinājuma sāk rotaļāties pāri ar otru bērnu vai nelielā grupā.

Veselības un fiziskās aktivitātes mācību joma: Veic ar personīgo higiēnu saistītas darbības sev pieņemamā tempā – uzklāj zobu pastu, tīra zobus pirms miega.

Veselības un fiziskās aktivitātes mācību joma: apgūst spēli “Namiņš deg”.

Šīs nedēļas ietvaros bērni patstāvīgi katru rītu dramaturģizē pasaku “Trīs sīvēntiņi”. Bērni iepriekš ir sadalījušies pa komandām, kā rādīs pasaku. Visi pārējie grupas biedri ir skatītāji. Kopā ar pedagogu izpēta kalendāru, vienojas, kādā secībā un kādā dienā, katra grupa rāda savu izrādi. Nedēļas ietvaros, teātra izrādē piedalās visi bērni.

Novembra mēneša plāns (pasaka “Vecīša cimdiņš”).

Bērnu vecums: 3-4 gadi

Mēneša temats: Kur palika cimdiņš?

Ziņa bērnam: Es atceros pasaku tēlu secību un iemācos jaunus vārdus caur tām!

Tikumi /vērtības (pasvītro tematam atbilstoši)

Atbildība, Centība, Drosme, Godīgums, Gudrība, Laiņība, Līdzcietība, Mērenība, Savaldība, Solidaritāte, Taisnīgums, Tolerance

Precizētie sasniedzamie rezultāti caurviju prasmēm:

Kritiskā domāšana un problēmrisināšana - Bērns lieto sadzīves darbību algoritmus pazīstamās situācijās – ārā kļūst aukstāks, izvērtē cimdiņu nepieciešamību.

Jaunrade un uzņēmējspēja - Vēlas apgūt jaunas prasmes.

Pašvadīta mācīšanās - Neizdošanos un kļūdas vērtē kā daļu no mācīšanās – izstādē piedalās visi cimdiņi, bet izvēlēties tikai vienu pāri.

Sadarbība - Mācās saskaņot darbības ar citiem, izturas pieklājīgi un rīkojas iejūtīgi.

Pilsoniskā līdzdalība - Mācās ievērot un cienīt citu vajadzības un tiesības.

Digitalā pratība - Bērns mācās atšķirt virtuālo pasauli no reālās.

Precizētie sasniedzamie rezultāti mācību jomām:

Valodu mācību joma –

1. Ieinteresēti klausās pedagoga stāstījumā, lasījumā – klausās pasaku.
2. Stāsta par sižetiskajā attēlā redzamo.
3. Stāsta par darbojošos personu emocijām un darbībām.
4. Atbild uz jautājumiem, nosaucot priekšmetus, dzīvas būtnes, darbības.
5. Trenē runas artikulāro aparātu.
6. Papildina vārdu krājumu.
7. Nosauc pirmo skaņu vārdā.

Dabaszinātņu mācību joma –

1. Mācās atšķirt dažādus materiālus.
2. Darbojas kopā ar pieaugušo - grābj lapas, lasa nokritušos zarus, sakārto bērnu dārza teritoriju ziemai.

Matemātikas mācību joma -

1. Veido skaitļa sastāva dažādas variācijas (5 sastāv, piemēram, no 1, 1, 3 vai no 2, 3).
2. Grupē priekšmetus pēc saviem ieskatiem un paskaidro savu izvēli.
3. Praktiskā darbībā mācās pazīt ciparus.

Sociālā un pilsoniskā mācību joma –

1. Zina, ka Latvijā svin dažādus svētkus, to skaitā Latvijas dzimšanas dienu.
2. Piedalās valsts svētku svinēšanā.
3. Pazīst Latvijas karogu.
4. Patstāvīgi izvēlas un veic sevi interesējošu darbību.

Kultūras izpratnes un pašizpaušme mākslā mācību joma –

1. Runā skaitāmpantus – sasveicināšanās dzejolītis.
2. Dzied atbilstoši dziesmas tonalitātei un ritmam kopā ar pieaugušo.

Tehnoloģiju mācību joma –

1. Apkārtējā vidē meklē nepieciešamos materiālus savas ieceres īstenošanai.
2. Izvēlas papīru, tekstilmateriālus un tehnoloģiskos paņēmienus.
3. Eksperimentē ar materiālu sakārtošanu un sastiprināšanu, darbojoties ar dažādu veidu (vienlaikus ne vairāk kā diviem) materiāliem.
4. Mācās locīt plānu papīru

Veselības un fiziskās aktivitātes mācību joma –

1. Stāsta par patīkamām un nepatīkamām sajūtām un izjūtām.
2. Apgūst spēli “Luksofors”.

1.nedēļa. Aktualizācija

Pedagogs stāsta pasaku “Vecīša cimdiņš”. Sagatavo nepieciešamos materiālus pasakas vizualizācijai. Pedagogs velk paralēli ar septembra mēnesī dzirdēto pasaku “Namiņš”, kopā ar bērniem aktualizē un salīdzina kopīgos varoņus abās pasakās. Pedagogs aicina bērnus salīdzināt pasakas, atrast līdzīgo. Pedagogs uzsver atšķirīgo starp šīm pasakām. Pedagogs aicina katram bērnam izveidot cimdiņu pāri, lai varētu uzdāvināt vecītim. Pēta kopā ar bērniem kalendāru - iepazīst kāds ir mēnesis, nedēļa. Vienoņas pēc kalendāra, cik laika nepieciešams cimdiņu pāra izveidei. Vienoņas ar bērniem, ka cimdiņu pāri izveidos šīs nedēļas ietvaros, veltīs tam 5 dienas. Pēdējā nedēļas dienā bērni rīko izstādi, kurā ir salikti visi izveidotie bērnu cimdiņi. Bērni kopā izvēlas vieni pāri, kuru atdos vecītim.

Precizētie sasniedzamie rezultāti šai nedēļai:

Valodu mācību joma: Ieinteresēti klausās pedagoga stāstījumā, lasījumā – klausās pasaku.

Valodu mācību joma: Atbild uz jautājumiem, nosaucot priekšmetus, dzīvas būtnes, darbības.

Valodu mācību joma: Trenē runas artikulāro aparātu.

Valodu mācību joma: Papildina vārdu krājumu.

Dabaszinātņu mācību joma: Mācās atšķirt dažādus materiālus.

Kultūras izpratnes un pašizpaušme mākslā mācību joma: Runā skaitāmpantus – sasveicināšanās dzejolītis.

Tehnoloģiju mācību joma: Apkārtējā vidē meklē nepieciešamos materiālus savas ieceres īstenošanai.

Tehnoloģiju mācību joma: Izvēlas papīru, tekstilmateriālus un tehnoloģiskos paņēmienus.

Sociālā un pilsoniskā mācību joma: Patstāvīgi izvēlas un veic sevi interesējošu darbību.

Veselības un fiziskās aktivitātes mācību joma: Apgūst spēli “Luksofors”.

Bērni papildina savu vārdu krājumu:

muša – ķēniņiene; pelīte – pīkstīte; zaķītis – baltlīpītis; vilks – strupausis; lacis – pinka; gailis; izstāde – eksponāti – uzvarētājs.

2.nedēļa. Apjēgšana

Nedēļas sākumā pedagogs turpina stāstīt pasaku. Šīs nedēļas ietvaros bērnodārzā tiek svinēti Latvijas dzimšanas dienas svētki. Pedagogs velta īpašu uzmanību Latvijas valsts karogam un svētku svinēšanas norisei. Kopā ar bērniem veido Latvijas karogu.

Precizētie sasniedzamie rezultāti šai nedēļai:

Valodu mācību joma: Trenē runas artikulāro aparātu.

Kultūras izpratnes un pašizpaušme mākslā mācību joma: Runā skaitāmpantus – sasveicināšanās dzejolītis.

Sociālā un pilsoniskā mācību joma: Zina, ka Latvijā svin dažādus svētkus, to skaitā Latvijas dzimšanas dienu.

Sociālā un pilsoniskā mācību joma: Piedalās valsts svētku svinēšanā.

Sociālā un pilsoniskā mācību joma: Pazīst Latvijas karogu.

Kultūras izpratnes un pašizpaušme mākslā mācību joma: Dzied atbilstoši dziesmas tonalitātei un ritmam kopā ar pieaugušo.

Tehnoloģiju mācību joma: Mācās locīt plānu papīru – veido Latvijas karogu.

Veselības un fiziskās aktivitātes mācību joma: Stāsta par patīkamām un nepatīkamām sajūtām un izjūtām.

3.nedēļa. Apjēgšana

Šīs nedēļas ietvaros pedagogs turpina stāstīt bērniem pasaku. Aicina bērnus pašiem stāstīt pasaku, bērni sāk iesaistīties pasakas stāstīšanā. Pedagogs uzsver pasaku tēlu nosaukumus, aicina bērnus nosaukt pirmās skaņas vārdos. Pedagogs aicina bērnus izveidot pasaku varoņus un pašiem izvēlēties materiālus, no kādiem katrs individuāli veidos savus pasaku varoņus.

Precizētie sasniedzamie rezultāti šai nedēļai:

Valodu mācību joma: Ieinteresēti klausās pedagoga stāstījumā, lasījumā – klausās pasaku.

Valodu mācību joma: Atbild uz jautājumiem, nosaucot priekšmetus, dzīvas būtnes, darbības.

Valodu mācību joma: Trenē runas artikulāro aparātu.

Valodu mācību joma: Nosauc pirmo skaņu vārdā.

Kultūras izpratnes un pašizpaušme mākslā mācību joma: Runā skaitāmpantus – sasveicināšanās dzejolītis.

Tehnoloģiju mācību joma: Apkārtējā vidē meklē nepieciešamos materiālus savas ieceres īstenošanai.

Tehnoloģiju mācību joma: Izvēlas papīru, tekstilmateriālus un tehnoloģiskos paņēmienus.

Tehnoloģiju mācību joma: Eksperimentē ar materiālu sakārtošanu un sastiprināšanu, darbojoties ar dažādu veidu (vienlaikus ne vairāk kā diviem) materiāliem.

Dabaszinātņu mācību joma: Mācās atšķirt dažādus materiālus.

Dabaszinātņu mācību joma: Darbojas kopā ar pieaugušo - grābj lapas, lasa nokritušos zarus, sakārto bērnu dārza teritoriju ziemai.

Sociālā un pilsoniskā mācību joma: Patstāvīgi izvēlas un veic sevi interesējošu darbību.

Veselības un fiziskās aktivitātes mācību joma: Apgūst spēli "Luksofors".

Bērni mācās dzirdēt pirmās skaņas vārdos, pasaku tēlu nosaukumos:

muša – M; ķēniņiene – K; pelīte – P; pīkstīte – P; zaķītis – Z; baltlīpītis – B; vilks – V; strupausis – S; lācis – L; pinka – P; gailis – G.

4.nedēļa. Refleksija

Šīs nedēļas ietvaros pedagogs aicina bērnus stāstīt pasaku, nepieciešamības gadījumā palīdz. Bērni piedalās pasakas stāstīšanā. Pedagogs aktualizē skaita 5 sastāvu, aicina bērnus iepazīt ciparus un skaitļa 5 sastāvu ar saviem izveidotajiem pasakas varoņiem. Pedagogs sagatavojis ciparus no 1 līdz 5, darbojas ar attēliem/cipariem un palīdz bērniem salikt ciparus un pasakas varoņus.

1 pelīte + 1 muša + 1zaķītis + 1 vilks + 1 lācis = 5.

Viens cimdīņš = 5 varoņi.

Precizētie sasniegtie rezultāti šai nedēļai:

Valodu mācību joma: Stāsta par sižetiskajā attēlā redzamo.

Valodu mācību joma: Trenē runas artikulāro aparātu.

Valodu mācību joma: Stāsta par darbojošos personu emocijām un darbībām.

Matemātikas mācību joma: Veido skaitļa sastāva dažādas variācijas (5 sastāv, piemēram, no 1, 1, 3 vai no 2, 3).

Matemātikas mācību joma: Grupē priekšmetus pēc saviem ieskatiem un paskaidro savu izvēli.

Matemātikas mācību joma: Praktiskā darbībā mācās pazīt ciparus.

Sociālā un pilsoniskā mācību joma: Patstāvīgi izvēlas un veic sevi interesējošu darbību.

Veselības un fiziskās aktivitātes mācību joma: Apgūst spēli "Luksofors".

3.5. Atkārtotā novērošana un tās rezultātu apkopojums.

Šī darba ietvaros autore atkārtoto pētījumu par pasaku nozīmi bērnu valodas attīstībā un pilnveidošanā veica no 01.09.2024 līdz 06.12.2024. Šajā laika periodā šīs grupas bērniem jau ir pilni 3 gadi. Šajā laika periodā grupā jau ir 19 bērni. Grupā bija 9 bērni no latviešu ģimenēm, 6 bērni krievvalodīgie, 1 bērns angļu valodā runājošs, kā arī grupīnai ir pievienojušies 3 bērni no Ukrainas, kuri runā vai nu krievu valodā, vai ukraiņu valodā. Autore

novērošanai izmantoja jau iepriekš izstrādātu novērošanas tabulu (skatīt 1.pielikumu), kuras aizpildīšanu veica skolotāja palīgs katru reizi, kad autore lasīja bērniem pasakas rīta aplī.

Viens no galvenajiem novērošanas kritērijiem ir tas, vai bērni uzmanīgi klausās pedagoga lasījumā. Lai uz šo kritēriju tiktu sniegta atbilde autore izstrādāja apakškritērijus. Pēc autores novērojumiem atkārtotā novērošanā jau 15 bērni emocionāli reaģē uz pasakas tēliem, bet 4 bērni ļoti atturīgi izturas visu pasakas lasīšanas laiku. Bet, kad autore iedot bērniem pēīt grāmatu un tajā pat laikā turpina stāstīt pasaku, tad jau visi 19 grupas bērni pēta attēlus grāmatā un mēģina atrast grāmatā tos tēlus un darbības, kuras šobrīd stāsta pedagogs. Kad pasaka ir izlasīta, autore turpina vērot bērnus, vai tie nosauc pazīstamus priekšmetus grāmatā un secina, ka 15 šīs grupas bērni ar vārdiem vai žestiem spēj tos nosaukt.

Otrs svarīgākais kritērijs ir vai bērni klausās un atkārtot dzirdētās skaņas. Vērojot šo kritēriju, autore secināja, ka 17 bērni atdarina dzīvnieku skaņas. Tas notiek, kad skolotāja savā lasījumā min vilku, tad bērni kopā sāk tēlot vilka balsi (Uuuuuuu), kad autore min sivēntiņus (bērni atdarina ruk-ruk-ruk). Autore ir secinājusi, ka pēc skolotājas aicinājuma 13 bērni pareizi izrunā / atkārtot skaņas, bet 5 bērni klusē, un ja skolotāja kādu palūdz individuāli, tad bērns noslēdzas, noslēpj acis un nevēlas sadarboties. Toties 16 grupas bērni labprātīgi atdarina dabas skaņas, piem.vēja šalkoņu, lapu čaukstēšanu, lietus pilēšanu, bet 3 bērni to nevēlas darīt, vēro pārējos grupas biedrus.

Trešais kritērijs ir orientēts novērot vai bērni atkārtot un atdarina biežāk dzirdētos vārdus. Autore secināja, ka 16 grupas bērni spēj atkārtot pasaku tēlu nosaukumus. Bet tikai 13 grupas bērni spēja atkārtot pasaku tēlu galvenās darbības. Skolotāja aicināja bērnus atkārtot vārdu savienojumus, un autore secināja, ka atkārtotā novērošanā jau 13 šīs grupas bērni mēģināja tos atkārtot.

Pēc autores domām svarīgākais kritērijs ir novērot, vai bērni atbild uz jautājumiem. Šīs grupas bērni ir vērsti uz dialogu un 16 grupas bērni centās atbildēt uz uzdotajiem jautājumiem ar žestiem, 15 bērni atbild uz jautājumu ar dažiem vārdiem, neizmanto tikai “Jā” vai “Nē”. Kā arī šīs grupas 13 bērni jau aktīvi iesaistās ar skolotāju dialogā, uzdot jautājumus un atbild uz tiem. Lielākā problēma šobrīd šai grupā ir tas, ka bērni runā ļoti daudz krievu valodā un secīgi atbildēt latviešu valodā

Noslēdzot šo apakšnodaļu, darba autore ir secinājusi, ka grupiņā ir liels skaits krievu valodā runājošo bērnu, kā arī diezgan slikti runājošo bērnu. Bērni runā maz, ļoti daudz runā krievu valodā. Secīgi latviešu valodā un pilniem teikumiem, šajā grupiņā runā tikai 4 bērni. Pēc autores novērojumiem, tika secināts, ka bērniem ir nepietiekami attīstījusies runa. Bērni ir ļoti ieinteresēti pasaku lasīšanas procesā, bet pasakām ir jābūt vizualizētām, jo pilnīgi visi

grupas bērni aktīvi darbojās ar grāmatu. Kā arī bērni ļoti labi pārzin dabas skaņas. Vislielākais izaicinājums šīs grupas pedagogam iesaistīt jaunus bērnus pasaku lasīšanas procesā.

3.6. Pētījuma rezultāti.

Apkopojot pētījuma empīriskās daļas rezultātus, autore veica secinājumus par pasaku nozīmi bērnu valodas attīstībā un pilnveidošanā. Grupiņā, kura tika veikts pētījums ir liels skaits krievu valodā runājošo bērnu, kā arī diezgan slikti runājošo bērnu. Valodas attīstība šajā grupiņā ir prioritāte, jo autore uzsākot šo pētījumu bija secinājusi, ka bērni runā maz, ļoti daudz runā krievu valodā. Secīgi latviešu valodā un pilniem teikumiem, šajā grupiņā runā tikai 4 bērni.

Apkopojot atbildes, ko aptaujā sniedza vecāki, autore ir secinājusi, ka vecāki atzīst pasaku pozitīvo ietekmi uz bērna valodas attīstību, bet diemžēl lielākā daļa vecāku pasakas saviem bērniem lasa bieži, bet tas nav regulāri un līdz ar to šī metode mājās bērniem nesniedz pilnvērtīgu atbalstu valodas apgūvē.

Pēc aptauju datiem kopā 10 vecāki (tā ir lielākā daļa) reti vai vispār nepārrunā ar bērniem pasaku, līdz ar to varam secināt, ka bērni pasaku var arī neizprast, neieklausīties un vārdi, kuri nav saprotami tā arī paliek nesaprotami.

Apkopojot atbildes, ko aptaujā sniedza pirmsskolas pedagogi, autore ir secinājusi, ka vienam pedagogam ir izdevies pasaku lasīšanas metodi iekļaut mācību programmā, un spriežot pēc šī pedagoga atbildēm šīs grupas bērni katru reizi lasot pasaku ir uzmanīgi, emocionāli atvērti pasakā notiekošajā, bērni aktīvi runā un uzdot jautājumus, pēta grāmatu, aktīvi iesaistās visos pedagoga piedāvātajās aktivitātēs.

Un ir arī pretēji rezultāti, kurā bērni neiesaistās pasakas lasīšanas metodē, nav atvērti darboties ar piedāvātām aktivitātēm, šī pedagoga darbā bērni aktīvi pēta grāmatu, bet valodas attīstība pasakas lasīšanas laikā nenotiek, tā vairāk ir kā izklaide bērniem, autore pieļauj domu, ka šis pedagogs lasa pasakas tikai pirms miega un pasakas nepārrunā ar bērniem. Bet kopumā pēc šīs aptaujas autore ir secinājusi, ka pedagogi pasakas lasīšanas metodi izmanto diezgan daudz un aktīvi, bet šī metode ir kā papildinājums pedagoga darbam, nevis kā pamats mēneša plāna izveidē.

Autore savā darbā ir sagatavojusi trīs mēneša plānus, pēc kuriem vadoties, tos pilnveidojot, vai pārveidojot savām vajadzībām, katrs pedagogs spēj vadīt dažādas nodarbības, kuras ir balstītas uz pasakām.

Septembra mēnesī tika lasīta pasaka “Namiņš”: strādājot pēc šāda mācību plāna, autorei izdevās panākt, ka pirmajā nedēļā bērni ieinteresēti klausās pedagoga lasījumā – klausās pasaku, visi bērni nosauc pasakā darbojošās personas un savu papildina vārdu krājumu ar galveno varoņu nosaukumiem:

muša – spindzene; blusa – delvere; ods – dzinkstētājs; pelīte – sīkzobīte; varde – kurkstētāja; zaķis – vieglkājis; lapsiņa – māsiņa; vilks diženais kuplastis; lācis – ķepainis.

Otrajā septembra nedēļā bērni turpina klausīties pasaku, klausās dažādās intonācijās izrunāto tekstu un papildina savu krājumu vārdu savienojumiem:

*rudens raža - augļi - ābols, bumbieris;
produktu apstrāde – mazgāt augļus, griezt augļus, lobīt augļus no mizām;
dabas parādības – līst lietus, migla, vējš.*

Trešajā septembra nedēļā bērni turpina klausīties pasaku un sāk mācīties dzirdēt pirmās skaņas vārdos, pasaku tēlu nosaukumos:

muša – M; spindzene – S; blusa – B; delvere – D; ods – O; dzinkstētājs – Dz pelīte – P; sīkzobīte – S; varde – V; kurkstētāja – K; zaķītis – Z; vieglkājis – V; lapsiņa – L; māsiņa – M; vilks – V; diženais – D;

Ceturtajā septembra nedēļā bērni aktīvi paši stāsta pasaku, atbild uz jautājumiem par pasaku, tās varoņiem, pasaku varoņu darbībām. Aktīvi darbojas pāri, vai nelielā grupā. Paši zīmē pasaku varoņus, to darbības. Visa nedēļa ir veltīta aktīvai un brīvai bērnu rotaļai par pasaku, ikviens bērns brīvi darbojas ar iepriekšējās nedēļās veiktajiem darbiem. Pedagoģi šajā nedēļā maksimāli cenšas būt tikai novērotājs, pēc nepieciešamības iesaistās palīdzēt pēc bērnu aicinājuma. Visi grupas bērni darbojas patstāvīgi, ļoti daudz runā par pasaku, par tās varoņiem.

Ieteikumi: bērni savus veidotos pasaku tēlus ņēma līdzi ārā un rotaļājās būvētā namiņā, bet autores ieteikums, tomēr neņemt ārā izveidotos tēlus, jo rotaļājoties ārā, tie lūzt, samirkst un pēc tam bērniem ir pārdzīvojumi. Pedagoģam ir nepārtraukti jārisina konfliktsituācijas, jo kāds aizmirst savu izveidoto pasakas tēlu, kāds nejauši uzkāpj uz tā.

Oktobra mēnesī tika lasīta pasaka “Trīs sivēntiņi” : strādājot pēc izveidotā mācību plāna, pirmajā nedēļā bērni ieinteresēti klausās pedagoga lasījumā, atbild uz jautājumiem, nosaucot priekšmetus, dzīvas būtnes, darbības, kā arī papildina savu vārdu krājumu ar dabas materiālu nosaukumu sinonīmiem:

*zars – žagars – kociņš – mietiņš;
akmeņi – akmentiņi – ieži (akmeņu veidojumi) – oļi (mazi akmentiņi) – grants (mazi, smalki akmeņi) – šķembas (sasmalcināti akmeņi);
salmi – stiebrī (graudaugu stublāji) – kūla (novecojis vārds) – salmāji (salmu kaudze).*

Otrajā oktobra nedēļā bērni klausās un atkārto dažādās intonācijās izrunāto tekstu, turpina atbildēt uz jautājumiem, nosaucot priekšmetus, dzīvas būtnes, darbības, kā arī papildina vārdu krājumu :

lietus – slapjš – slidens - auksts;

nazis – sadales dēlis;

svaigs ābols – kaltēts ābols;

Trešajā oktobra nedēļā bērni nosauc pasakā darbojošos personas, turpina atbildēt uz dažādiem jautājumiem, nosaucot priekšmetus, dzīvas būtnes, ka arī papildina savu vārdu krājumu:

skatuve – zāle – teātra izrāde;

aktieris – mākslinieks;

maska – tērps.

Šajā nedēļā pedagogs sāk palīdzēt bērniem trenēt sevis prezentēšanas iemaņas.

Oktobra ceturtajā nedēļā bērni patstāvīgi dramatizē pasaku. Bērni iepriekš ir sagatavojušies pa grupām un katram tiek dota iespēja uzstāties. Bērni gan patstāvīgi stāsta pasaku, gan ieinteresēti klausās citu bērnu stāstījumā. Klausās, kā citi bērni runā dažādās intonācijās.

Ieteikumi: bērni šajā darbā bija patstāvīgi sadalījušies pa grupām, bet pēc autores domām tomēr pedagogam ir jāpalīdz sadalīties. Bija grupas, kuras ļoti veiksmīgi tika galā ar dramatizāciju, bet bija arī grupas, kurās pedagogam bija nepieciešams iesaistīties, jo bērni bija sakautrējušies un nespēja stāstīt pasaku. Dažām grupām bija grūtības, grupās bija tikai krievvalodīgie bērni un bija valodas barjera, kuru varēja novērst, ja grupiņā būtu vismaz viens latviešu valodā runājošs bērns. Bet šis mēnesis pēc autores domām ir visveiksmīgākais valodas apguvē un pilnveidošanā, jo tieši dramatizācija palīdzēja visiem bērniem runāt, runāt latviešu valodā. Maskas palīdzēja bērniem tikt galā ar kautrīgumu, jo varēja redzēt cik grūti ir runāt kādam bērnam, bet kad maska nosedza seju, bērns atvērās un aktīvi stāstīja sava tēla lomu pasakā.

Novembra mēnesī tika lasīta pasaka “Vecīša cimdīnš” : strādājot pēc šāda mācību plāna pirmajā nedēļā bērni ieinteresēti klausās pedagoga lasījumā – klausās pasaku, atbild uz jautājumiem, nosaucot priekšmetus, dzīvas būtnes, darbības, kā arī papildina vārdu krājumu ar galveno varoņu nosaukumiem:

muša – ķēniņiene; pelīte – pīkstīte; zaķītis – baltlīpītis; vilks – strupausis; lacis – pinka; gailis; izstāde – eksponāti – uzvarētājs.

Šīs nedēļas mērķis bija arī jautāt vai bērni ir dzirdējuši kaut ko līdzīgu, vai šī pasaka atgādina vēl kādu jau dzirdēto pasaku. Pedagoģs kopā ar bērniem salīdzina jau dzirdēto pasaku septembra mēnesī “Namiņš”, atrod līdzīgo un atšķirīgo.

Otrajā nedēļā bērni aktīvi trenēja runas artikulāro aparātu, iepazinās ar Latvijas svētkiem, dziesmu dziedāšanu un svētku kopīgo atmosfēru un svinēšanu.

Trešajā nedēļā bērni atbild uz jautājumiem, nosaucot priekšmetus, dzīvas būtnes, darbības un nosauc pirmo skaņu vārdā :

muša – M; ķēniņiene – K; pelīte – P; pīkstīte – P; zaķītis – Z; baltlīpītis – B; vilks – V; strupausis – S; lācis – L; pinka – P; gailis – G.

Ceturtajā nedēļā bērni aktīvi darbojas ar pasaku tēliem un mācās apgūt skaitļa 5 dažādas variācijas. Aktīvi stāsta par sižetiskajā attēlā redzamo, darbojas ar pasaku grāmatu.

Ieteikumi: sagatavot vairāk didaktisko materiālu skaitļa apguvei, jo darboties ar saviem izveidotiem pasaku tēliem bērni nevēlējās, jo atcerējās septembra mēneša vilšanos, ja kaut kas notika ar bērna izveidoto pasakas varoni. Tāpēc autore iesaka labāk pašai izveidot gan vairākus tēlus, gan attēlu kartītes ar pasakas varoņiem. Bērni vislabāk skaitīja un domāja tieši ar pasakas tēlu palīdzību, katru reizi kad veica kādu darbību aktīvi nosauca pasakas varoņu nosaukumus, paši izdomāja to jaunās darbības.

Secinājumi.

Autore analizējot dažādu literatūru un veicot empīriskās daļas pētījumu, kurš sevī ietver vienu mācību iestādi "X" un vienu tajā esošo grupiņu "Y" par pasaku nozīmi 3-4gadīgu bērnu valodas attīstībā un pilnveidošanā, autore izvirzīja sekojošus secinājumus:

1. Bērna valodas attīstības labvēlīgai videi ir ļoti daudz iespēju. Vecumposms līdz bērns sasniedz 4 gadīgu vecumu, ir ļoti labvēlīgs gan pirmsskolas izglītības pedagogam, gan vecākiem ar to, ka šo vidi bērnam pilnībā veido pieaugušais. Jo lielāka pieaugušā līdzdalība apkārtējās vides veidošanai, jo veiksmīgāk notiks bērna valodas attīstība. Valodas attīstība ir ļoti sarežģīts process, kurā ļoti svarīgi jau no piedzimšanas brīža ar bērnu runāt. Svarīgi ir nosaukt vārdos priekšmetu nosaukumus, to funkcijas un darbību nosaukumus. Svarīgi ir palīdzēt bērniem no neverbālās valodas veidot verbālo. Tādējādi kopīgā sadarbībā ģimenē un pirmsskolā daudz runājot ar bērnu, palīdz veidot šim vecumposmam atbilstošus vienkāršus teikumus izmantojot palīgvārdus.

2. Bērna valodas un runas attīstība notiek pakāpeniski katru mēnesi arvien palielinoties vārdu krājumam. Piedāvāto valodas attīstības metožu klāsts ir daudzveidīgs un piedāvā darboties ar bērnu jautrā un brīvā noskaņā. Vecāki un pedagogi šīs metodes spēj dažādi savienot, līdz ar to padarot katru nodarbību savādāku. Svarīgākais ir tas, lai nodarbības notiek brīvā atmosfērā, ir bērnam jēgpilnas un bērnu interesējošas.

3. Pasakas būtiski ietekmē bērna kopīgo attīstību, tās stimulē bērna iztēli, veicina emocionālo attīstību. 3-4gadīgu bērnu vecumā pasaku lasīšana palīdz attīstīt runas un izpratnes spēju, palīdz paplašināt vārdu krājumu. Pasaku tēli palīdz bērniem iepazīt savas un citu emocijas, kā arī veidot izpratni par labo un sliktu. Šajā vecumposmā ar iztēles palīdzību bērni spēj saprast apkārtējo pasauli un citus cilvēkus.

4. Pasakas ir ne tikai izklaidējošs stāstu veids, bet arī ļoti spēcīgs līdzeklis bērna valodas un komunikācijas prasmju attīstībai. Klausoties un pārstāstot pasakas, bērni bagātina savu vārdu krājumu, teikumu uzbūvi, saprot gramatiku, mācās izteikt un izprast savas domas, kā arī attīstīt savu izteiksmīgu runu. Tādēļ pasaku lasīšana bērnam ir ļoti būtiska bērna kopīgai attīstībai. Pasakas spēlē nozīmīgu lomu bērna personības veidošanā, kā psiholoģiskā, tā arī morālā, ētiskā un sociālemocionālā jomā. Tās palīdz bērnam attīstīt emocionālo inteliģenci, kognitīvās spējas, veido priekšstatu par pasauli, tās vērtībām un cilvēku attiecībām.

5. Vecāki atzīst pasaku pozitīvo ietekmi uz bērna valodas attīstību, bet diemžēl lielākā daļa vecāku pasakas saviem bērniem lasa bieži, bet tas nav regulāri un līdz ar to šī metode mājās bērniem nesniedz pilnvērtīgu atbalstu valodas apguvē. Pēc aptauju datiem kopā

10 vecāki (tā ir lielākā daļa) reti vai vispār nepārrunā ar bērniem izlasīto pasaku, līdz ar to varam secināt, ka bērni pasaku var arī neizprast, neieklausīties un vārdi, kuri nav saprotami tā arī paliek nesaprotami.

6. Kopumā sava darba ietvaros autore ir secinājusi, ka pedagogi pasakas lasīšanas metodi izmanto diezgan daudz un aktīvi, bet šī metode ir kā papildinājums pedagoga darbam, nevis kā pamats mēneša plāna izveidē.

Autore savā darbā izmantoja vispazīstamākās pasakas. Tika izvēlētas trīs pasakas "Namiņš," "Trīs sivēntiņi," "Vecīša cimdiņš". Šīs pasakas tika izvēlētas apzināti, jo tās pazīst visās tautībās. Tā kā šīs grupas bērni ir daudz valodīgi, tāpēc tieši šīs pasakas ir bērniem vieglāk uztveramas un saprotamas. Turpinot strādāt pēc šādas metodes, tiek liktas klāt arvien dažādākas pasakas.

Bērniem augot lieliski var izmantot jebkuru folkloras izpausmi, gan pasakas, gan teikas, gan stāstījumus, gan mīklas, gan dzejoļus utt.

Pētījuma jautājums - Kā pasaku iesaistīšana pirmsskolas pedagoģiskajā procesā spēj palīdzēt attīstīt un pilnveidot bērna valodu 3-4 gadu vecumā un palielināt vārdu krājumu?

Pēc darba autores domām šis pētījums sniedz atbildi uz uzdoto jautājumu, jo tiek parādīts piemērs, kā uz pasaku pamata tiek sastādīts mēneša plāns. Kurš 3-4gadīgiem bērniem palīdz attīstīt un pilnveidot valodu. Šajos plānos ir parādīts, kā bērni papildina savu vārdu krājumu, kā dramatizācijas palīdz bērniem atvērties un nekautrēties stāstīt, kā pazīstamās pasakas visās tautās, spēj palīdzēt citās valodās runājošiem bērniem saprast latviešu valodas struktūru, dzirdēt un izprast vārdu jēgu.

Darba autores pētījums ir aktuāls pirmsskolas pedagogiem, lai iegūtu savā praktiskajā darbā metodi, ar kuras palīdzību sekmētu 3-4gadīgu bērnu valodas attīstību un palīdzētu to pilnveidot.

Šo metodi pirmsskolas pedagogi pārveidojot, pilnveidojot un papildinot var izmantot jebkurā pirmsskolas izglītības vecumposmā. Jo vecāki bērni, jo vairāk pasaku mēnesī tiek izmantots, kā arī ar katru gadu pastāv iespēja izmantot arvien sarežģītākas pasakas, mīklas, teikas utt.

Izmantotā literatūra

1. A.Irbe, S.Lindenberga “Bērns runāt mācās ģimenē”, Izdevniecība RAKA, 2014.
2. Bāra, A. Runā ar mani, māmiņ! Rīga: Zvaigzne ABC. 2016. 47.lpp.
3. B.Brīce “Skaņu pasakas un ritma rotaļas”, Apgāds Zvaigzne ABC.
4. D. Vigule „K.Dēķens par pirmsskolas bērnu audzināšanu un attīstību”, Rīga izdevniecība „Vārti” 1998.
5. E.Andersone “Latviešu folklorā”, Rīga, Latvijas valsts izdevniecība, 1951
6. Irēna Hadaņonoka, Linda Hadaņonoka “Kā raisās valodiņa”, SIA N.I.M.S., 2014.
7. Iveta Zaķe “Logopēdiskās spēles un vingrinājumi”, SIA “Izglītības soli”, 2000.
8. Pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīca, Rīga, Zvaigzne ABC, 2000.
9. Psiholoģijas vārdnīca, Rīga, Mācību grāmata, 1999.
10. Svetlana Kašanova “Pirmsskolas skolotāja pedagoģiskā prakses dienasgrāmata”, 2024.
11. Sandra Sebre, Anita Miltuze “Attīstības psiholoģija, cilvēka attīstība visas dzīves garumā”, Apgāds Zvaigzne ABC, 2022.
12. skola2030 pirmsskolas mācību programma.
13. Ž. Piažē “Bērna intelektuālā attīstība”, Rīga: Pētergailis, 2002.
14. Г.Л.Сперанская, И.А.Ледник “Развитие речи дошкольников с использованием видеозаписи”, издательство ”Речь”, Санкт-Петербург, 2007.
15. И.Ю.Кондратенко “Формирование эмоциональной лексики дошкольников”, издательство ”КАРО”, Санкт-Петербург, 2006.
16. Advancing the Science and Practice of Social and Emotional Learning: Looking Back and Moving Forward - David Osher, Yael Kidron, Marc Brackett, Allison Dymnicki, Stephanie Jones, Roger P. Weissberg, 2016 (sagepub.com) (skatīts 30.10.2024)
17. <https://tezaurs.lv/mwe:349786>
18. American Library Association (ALA) — Why Storytelling Matters: Unveiling the Literacy Benefits of Storytelling: (skatīts 30.10.2024)
<https://www.journals.ala.org/index.php/cal/article/view/7374>
19. Duke Center for Child & Family Policy — The Power of Storytelling: How Parents and Caregivers Can Give Children a Strong Foundation for Language and Literacy Development (skatīts 30.10.2024)
<https://childandfamilypolicy.duke.edu>

Pielikumi.

1.pielikums novērošanas tabula

Kritēriji:

1. Bērni uzmanīgi klausās pasaku.
 - 1.1. Emocionāli reaģē uz pasaku tēliem.
 - 1.2. Bērni pēta attēlus grāmatā.
 - 1.3. Skatās grāmatu un nosauc pazīstamus priekšmetus.
2. Bērni klausās un atkārto dzirdētās skaņas.
 - 2.1. Bērni atdarina dzīvnieku skaņas, kas ir minēti pasakā.
 - 2.2. Bērni pareizi izrunā dzirdētās skaņas.
 - 2.3. Bērni atdarina skaņas, kādas ir dabā un minētas pasakā (piem.šalko vējš, līst lietus, čaukst lapas).
3. Atkārto un atdarina biežāk dzirdētos vārdus.
 - 3.1. Bērni atkārto pasaku tēlu nosaukumus.
 - 3.2. Bērni atkārto, ko darīja galvenie pasaku tēli.
 - 3.3. Bērni atdarina skolotājas teiktos vārdu savienojumus.
4. Atbild uz jautājumiem.
 - 4.1. Atbild uz jautājumu ar žestiem.
 - 4.2. Atbild uz jautājumu ar dažiem vārdiem.
 - 4.3. Atbild uz jautājumu un jautā.

2.pielikums anketa vecākiem

Labdien cienījamie vecāki!

Sava kvalifikācijas darba ietvaros veicu pētījumu par valodas attīstību pirmsskolas izglītības pirmā posma bērniem pasaku iepazīšanas procesā. Lūdzu arī Jūs piedalīties šajā pētījumā un atbildēt uz jautājumiem.

Anketas aizpildīšana aizņems līdz 10 minūtēm. Tā ir anonīma. Ar * apzīmēti jautājumi ir obligāti aizpildāmi.

Paldies par Jūsu veltīto laiku!

Bērna dzimums *

- Meitene
- Zēns

Vai Jūs mājās lasāt bērniem pasakas? *

- Jā, katru dienu
- Jā, bieži
- Dažreiz
- Nē

Vai Jūsu bērns emocionāli reaģē uz pasakas tēliem? *

- Jā, katru reizi
- Jā, bieži
- Dažreiz
- Nē

Vai Jūsu bērns lasīšanas procesā pēta grāmatu un nosauc pazīstamus priekšmetus/tēlus ? *

- Jā, katru reizi
- Jā, bieži
- Dažreiz
- Nē

Vai Jūsu bērns lasīšanas procesā atkārtο darbības, ko darīja galvenie pasaku tēli? *

- Jā, katru reizi

- Jā, bieži
- Dažreiz
- Nē

Vai Jūs pārrunājat pasaku ar bērniem? *

- Jā, katru reizi
- Jā, bieži
- Dažreiz
- Nē

Vai bērns stāsta pasakas arī Jums? *

- Jā, katru reizi
- Jā, bieži
- Dažreiz
- Nē

Vai bērns stāsta Jums kādu pasaku ir dzirdējis pirmsskolas izglītības iestādē? *

- Jā, katru reizi
- Jā, bieži
- Dažreiz
- Nē

Kā Jūs uzskatiet vai pasakas ietekmē Jūsu bērna valodas attīstību?

- Jā
- Nē
- Neesmu par to domājis

Paldies par Jūsu veltīto laiku!

3.pielikums anketa pedagogiem

Labdien cienījamie pedagogi!

Sava kvalifikācijas darba ietvaros veicu pētījumu par pasaku nozīmi 3-4gadīgu bērnu valodas attīstībā un pilnveidošanā. Lūdzu Jūs piedalīties šajā pētījumā un atbildēt uz jautājumiem, Jūsu pieredze palīdzēs izprast pasaku nozīmi bērnu valodas attīstībā pirmsskolā.

Anketas aizpildīšana aizņems līdz 10 minūtēm. Tā ir anonīma. Ar * apzīmēti jautājumi ir obligāti aizpildāmi.

Paldies par Jūsu veltīto laiku!

Jūsu pedagoģiskais stāžs?

- 0-5 gadi
- 5-10 gadi
- 10-15 gadi
- vairāk par 15 gadi

Jūs pasakas izmantojat plānojot mēneša plānu pirmsskolā? *

- Jā, katru reizi
- Jā, bieži
- Dažreiz
- Nē

Jūs bērniem lasāt pasakas? *

- Jā, katru dienu
- Jā, bieži
- Dažreiz
- Nē

Lasot pasakas bērni emocionāli reaģē uz pasakas tēliem? *

- Jā, katru reizi
- Jā, bieži
- Dažreiz
- Nē

Bērni pēta attēlus grāmatā? *

- Jā, katru reizi
- Jā, bieži
- Dažreiz
- Nē

Bērni skatās grāmatu un nosauc pazīstamus priekšmetus? *

- Jā, katru reizi
- Jā, bieži
- Dažreiz
- Nē

Bērni atdarina dzīvnieku skaņas (dzīvnieku, kuri ir minēti pasakā)? *

- Jā, katru reizi
- Jā, bieži
- Dažreiz
- Nē

Bērni pareizi izrunā dzirdētās skaņas? *

- Jā, katru reizi
- Jā, bieži
- Dažreiz
- Nē

Vai bērni atdarina skaņas, kādas ir dabā un minētas pasakā (piem.šalko vējš, līst lietus, čaukst lapas)? *

- Jā, katru reizi
- Jā, bieži
- Dažreiz
- Nē

Bērni atkārtoti pasaku tēlu nosaukumus? *

- Jā, katru reizi
- Jā, bieži
- Dažreiz
- Nē

Bērni atkārtoti, ko darīja galvenie pasaku tēli? *

- Jā, katru reizi
- Jā, bieži

- Dažreiz
- Nē

Bērni atdarina skolotājas teiktos vārdu savienojumus? *

- Jā, katru reizi
- Jā, bieži
- Dažreiz
- Nē

Bērni atbild uz jautājumu ar žestiem? *

- Jā, katru reizi
- Jā, bieži
- Dažreiz
- Nē

Bērni atbild uz jautājumu ar dažiem vārdiem. *

- Jā, katru reizi
- Jā, bieži
- Dažreiz
- Nē

Bērni atbild uz jautājumu un jautā? *

- Jā, katru reizi
- Jā, bieži
- Dažreiz
- Nē

Vai uzmanīgāk pasakas klausās bērni, kuriem pasakas tiek lasītas mājās? *

- Jā
- Nē
- Neesmu par to domājusi

Paldies par Jūsu veltīto laiku!

Galvojums

Es, Svetlana Kašanova apliecinu, ka darbs izstrādāts atbilstoši zinātniskās ētikas principiem.

Darbā izmantotā literatūra u.c. avoti norādīti literatūras u.c. avotu sarakstā.

Dažāda veida informācijai (atziņām, citātiem, attēliem, tabulām u.c.), kas iegūta no minētajiem avotiem, pētnieciskajā darbā un tā pielikumos norādītas atsauces.

Darba autors

Svetlana Kašanova

(Vārds, uzvārds)

(Paraksts)

Datums: 01.01.2025